

**„TISZAALPÁR NAGYKÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT SZERVEZETFEJLESZTÉSE” az
ÁROP-1.A.5-2013-2013-0010 kódszámú projekt szakmai tevékenységeinek
megvalósulása, az eredménytermékek létrehozása**

A KÖLTSÉGCSÖKKENTÉS, HATÉKONYSÁGNÖVEDELÉS RÖVID, KÖZÉP- ÉS HOSSZÚ TÁVÚ OPCIÓINAK ÉS STRATÉGIÁJÁNAK KIDOLGOZÁSA

2014. május

HUNGAROSUPPORT KFT.

6087 Dunavecse, Fő út 79.

+36-78-437-449

info@hungarosupport.hu

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék.....	2
Feladat meghatározás.....	3
Preambulum	3
Vezetői összefoglaló	7
TISZAALPÁR KÖLTSÉGVETÉSI STRUKTÚRÁJÁNAK ELEMZÉSE.....	16
Mérleg beszámoló elemzése	16
Költségvetés elemzése	24
Működési-felhalmozási-finanszírozási egyenleg.....	27
Az önkormányzat költségvetési bevételeinek részletes elemzése	31
Központi költségvetésből származó bevételek.....	31
Működési célú támogatások ÁH-n belül	32
A Település saját bevételei.....	32
Intézményi működési bevételek	32
Az Önkormányzat közhatalmi bevételei.....	33
Átengedett központi adók.....	38
Felhalmozási és tőkejellegű bevételek.....	40
Saját bevételek arányának vizsgálata.....	40
Az Önkormányzat költségvetési kiadásainak részletes elemzése.....	42
Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának Benchmark elemzése	50
MELLÉKLETEK.....	52

FELADAT MEGHATÁROZÁS

Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata az ÁROP-1.A.5-2013 pályázati kiírás egyik nyerteseként az alábbi feladatok elvégzésével bízta meg Társaságunkat:

- az Önkormányzat költségvetésének összegző elemzése;
- az elemzés alapján költségcsökkentési, hatékonyságnövelési lehetőségek feltárása az Önkormányzat gazdálkodásában;

PREAMBULUM

A települési önkormányzati szféra az elmúlt években jelentős változáson ment keresztül, ami új alapokra helyezte a finanszírozást, a feladat ellátás struktúráját, a jövőre vonatkozóan felmerülő beruházások finanszírozási forrásainak elérhető körét és a számviteli nyilvántartási és beszámoló készítés rendszerét egyaránt.

A FELADATELLÁTÁS VÁLTOZÁSAI

Az új önkormányzati törvény [2011. évi CLXXXIX. törvény] hatályba lépését követően a települési önkormányzatok immáron a helyi feladat-szervezési döntéseket igénylő közszolgáltatásokat biztosítják csupán a lakosság számára, az államigazgatási feladat- és hatáskörök döntő többsége a járási kormányhivatalokhoz került. A törvény értelmében az óvodák kivételével elkerült az önkormányzatoktól az alap- és középfokú oktatás (leszámítva egyes esetekben az intézmény üzemeltetési feladatokat), az egészségügyi szakellátó intézmények (kórházak, járóbeteg szakrendelések) fenntartása, továbbá bizonyos államigazgatási feladat- és hatáskörök.

Az önkormányzati kötelező feladatok 2013-tól az alábbiak: településfejlesztés, településrendezés, településüzemeltetés, óvodai ellátás, szociális, gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások, egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások, környezet-egészségügy, kulturális szolgáltatás, lakás- és helyiséggazdálkodás, honvédelem, polgári védelem, katasztrófavédelem, közreműködés a település közbiztonságának biztosításában, helyi közfoglalkoztatás, helyi adóval, gazdaság szervezéssel és turizmussal kapcsolatos feladatok, sport, ifjúsági ügyek, nemzetiségi ügyek, helyi közösségi közlekedés

biztosítása, hulladékgazdálkodás, távhőszolgáltatás, kistermelők, őstermelők jogszabályban meghatározott termékei értékesítési lehetőségének, hétvégi árusításának biztosítása.

Az önkormányzati feladatellátás szerkezeti módosulását eredményezte a közös önkormányzati hivatalok kötelező érvényű létrehozása, mely elsősorban az alacsony lakosságszámú településeken ellátott hivatali feladatok további centralizálásához vezetett, míg a közös önkormányzatok esetében az ellátott feladatok volumenének növekedését eredményezte. A települési önkormányzatok által önként felvállalni kívánt feladatok vonatkozásában is szigorú előírások léptek életbe, ezzel jelentősen korlátozva az önkormányzatok feladatvállalásait, bizonyos esetekben csorbítva egyszersmind önállóságukat is. Az önként vállalt feladatok ellátása egyfelől nem veszélyeztetheti a kötelező feladatok ellátását, finanszírozásuk forrása pedig elsősorban az önkormányzat saját bevételei, illetve az erre a célra biztosított külön források lehetnek.

FINANSZÍROZÁSI RENDSZER VÁLTOZÁSAI

A létrejött új típusú úgynevezett feladat finanszírozási rendszerben a helyi önkormányzatok által kötelezően ellátandó, törvényben meghatározott feladatok ellátása működési kiadásainak fedezetét az Országgyűlés a feladatfinanszírozás rendszerén keresztül, feladatalapú támogatással biztosítja, mely az ellátandó feladatokhoz jogszabályokban meghatározott közszolgáltatási szintnek megfelelő támogatást jelent.

A feladatfinanszírozási támogatást a helyi önkormányzat éves szinten kizárólag az ellátandó feladatainak kiadásaira fordíthatja, a maradvány támogatás összegét – az államháztartásról szóló törvényben meghatározott kamatokkal terhelve – a központi költségvetésbe köteles visszafizetni. Mindezek alapján tehát a feladatfinanszírozási támogatásból megtakarítás nem képezhető például felhalmozási kiadásra, ami pedig a takarékos gazdálkodásra való ösztönzés egy fontos eleme lehetne.

Az önkormányzati feladatellátás központi kormányzati finanszírozása az alábbi strukturális pilléreken nyugszik:

A.) Helyi önkormányzatok működésének általános támogatása- három elemű támogatás

- Az önkormányzati hivatal működéséhez az elismert hivatali létszám bér- és dologi kiadásaihoz járul hozzá.
- Településüzemeltetés egyes kiemelt feladataihoz kapcsolódó támogatás: zöldterület-gazdálkodáshoz; közvilágításhoz; temető-, közút fenntartáshoz.
- Egyéb kötelező önkormányzati feladatok támogatása

B.) Köznevelési feladatok finanszírozása

- Óvodapedagógusok és segítők bértámogatása

- Óvodaműködtetés
- Gyermekétkeztetés

C.) Szociális és gyermekvédelmi ellátás

- Segélyezés
- Alapellátás
- Idősek és hajléktalanok szakosított bentlakásos ellátása
- Bölcsődés, és fogyatékos intézményekben elhelyezett gyermekek étkeztetése:

D.) Kulturális feladatok támogatása

E.) Előadó-művészet támogatása

F.) Központosított előirányzatok

Az Önkormányzatok finanszírozásában a másik nagy változás a külső finanszírozási lehetőségek korlátozása. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény meglehetősen szűk határok közé szorítja az önkormányzatok külső forrásbevonásának – az úgynevezett adósságot keletkeztető ügyletek megkötésének – lehetőségét, mindez pedig az eddigénél sokkal átgondoltabb fejlesztéspolitikát és vagyongazdálkodást követel meg az önkormányzati szektor szereplőin.

Az önkormányzatok érvényesen kizárólag a Kormány előzetes hozzájárulásával vállalhatnak az Áht. szerinti önkormányzati kezességet és garanciát, valamint köthetnek adósságot keletkeztető ügyleteket. Ezen hozzájárulás néhány speciális kivételen túl nem szükséges az éven belüli likvid hitelekre.

Fontos ökölszabállyá válik a korábbi hitelfelvételi korláthoz hasonlóan, hogy az önkormányzatok adósságot keletkeztető ügyletből származó tárgyévi összes fizetési kötelezettsége az adósságot keletkeztető ügylet futamidejének végéig egyik évben sem haladja meg az önkormányzat adott évi saját bevételeinek 50%-át. Mindez – pénzzé tehető vagyoni elem hiányában – értelemszerűen a saját bevételek növelését indukálja, mindemellett pedig a saját bevételek olykor nehezen kalkulálható mértéke miatt jelentős kockázatot is jelent.

A jogszabály kifejezetten tiltja a likvid hitel kivételként történő kiemelése mellett a működési célú hitelfelvételt, a felhalmozási jellegű hitel felvételhez történő hozzájárulásnak pedig az alábbiakban foglalt szigorú szabályok együttes teljesülését szabja feltételül:

a) az adósságot keletkeztető ügylet – a törvény által meghatározott adatszolgáltatást is figyelembe véve – az államháztartás önkormányzati alrendszere adósságának a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott mértéke teljesítését nem veszélyezteti,

b) az adósságot keletkeztető ügylet az önkormányzat törvényben meghatározott feladatának ellátásához szükséges kapacitás létrehozását eredményezi, azzal, hogy a működési kiadások folyamatos teljesítése biztosított, és

c) ha teljesül az, hogy az önkormányzat a hatályos helyi adó rendelete alapján a helyi iparűzési adót vagy a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény szerinti vagyoni típusú adók közül legalább az egyiket vagy a magánszemélyek kommunális adóját bevezette, továbbá teljesül a fentiekben kiemelt 50%-os saját bevételi korlát szerinti feltétel.

SZÁMVITELI RENDSZER VÁLTOZÁSAI

Az államháztartás számviteléről szóló 4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet teljesen új elveken felépülő számviteli- és új beszámolási rendszert rendszeresített 2014. január 1.-től. A rendszer a teljes államháztartási rendszerben egységes lett és elveiben közelít a vállalkozási számvitelhez.

A feladatátcsoportosítások, a finanszírozás rendszerének alapvető átalakítása, továbbá a gazdasági stabilitás megteremtésének célzatával hozott korlátozó intézkedések az elmúlt kevesebb, mint másfél évben turbulens változásokat okoztak a szféra egészében, új makro- és mikrokörnyezetet teremtve a települési önkormányzatok számára. A változásokhoz történő szektor szintű alkalmazkodás, az életbelépésük óta eltelt rövid idő miatt nem történt, nem is történhetett még meg.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A hazai települési önkormányzatok működésének elmúlt években megfigyelt jellegzetességei az alábbi főbb területeken mutattak kockázatokat:

1. Működési kockázatok összefoglalása

MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK	
MŰKÖDÉSI TERÜLET	KOCKÁZAT
FELADATELLÁTÁS	Kötelező feladatok ellátásának minősége
	Túl sok önként vállalt feladat
PÉNZÜGYI HELYZET	Likviditási problémák
	Kiegyensúlyozatlan költségvetés
	Túlzott eladósodottság
VAGYONGAZDÁLKODÁS	Vagyonfelélés
	Megalapozatlan beruházás
TELEPÜLÉSMENEDZSMENT	Gazdaságfejlesztés elszakadása a helyi igényektől
	A pénzügyi lehetőségeket meghaladó fejlesztési ambíciók

A legtöbb település a kockázatok érzékelésének, előrejelzésének ellenére nem készült föl a probléma megelőzésére, sőt kezelésére sem, a probléma fölmerülésekor így rögtönzésre kényszerült. A helyzetet nem könnyítette meg a központi kormányzat sokszor nem kiszámítható és sokszor ugyancsak halogató hozzáállása, az ágazati és szektor szintű szabályozások folyamatos változása.

Az önkormányzati rendszer az elmúlt 2 évben gyökeresen átalakult: feladatok kerültek el a településektől, új típusú finanszírozás és új típusú számviteli rend lépett életbe. Az új rendszer első részpróbája a 2013-as év volt, de az igazi átmenetektől mentes év vélhetően a 2014-es év lesz. Így az új rendszer működési tapasztalatai csak részben forrottak ki.

Az önkormányzati rendszerben a pénzügyi egyensúly javítására, hatékonyságának növelésére korlátozottabb lehetőségek állnak rendelkezésre, mint egy gazdasági társaságnál, hiszen az ellátandó feladatok és így a költségokozó tényezők egy jelentős részének felvállalása kötelező, függetlenül azok pénzügyi egyenlegétől, vagy ebből fakadó ésszerűségétől. Mégis ha végig nézzük a rendszer hatékonyságának és pénzügyi egyenleg javításának lehetőségeit, akkor számos megoldás merülhet föl, ezek álláspontunk szerint összefoglalóan a következők lehetnek:

2. *Az önkormányzatok működési racionalizálásának, hatékonyságjavításának lehetőségei*

K I A D Á S O K	változtatlan feladat struktúra (összetételben és mennyiségben)	személyi jellegű kiadások	nem kötelező juttatások megszüntetése
			munkaidő csökkentés pl 6 v 4 órás
			munkakör-képzettség optimalizálás
			létszám csökkentés
			közmunka program
		dologi ktg	mennyiségi csökkentés - kontroll
			versenyeztetés-közös beszerzés
		felhalmozási kiadások	versenyeztetés
			műszaki kivitelezési kontroll - pótmunkák, minőségi problémák elkerülése
			műszaki tartalom csökkentés
			mennyiségi csökkentés - kontroll- kiszervezés
B E V É T E L E K	módosuló feladat struktúra	ellátott kötelező vagy önkéntes feladatok	feladat átadás (kormányzati vagy más feladatellátók felé pl egyház)
			önként vállalt feladatok mennyiségi csökkentése, megszüntetése
			szervezeti átalakítás, ellátási hely összevonás, restruktúrázás
			kiszervezés: piaci versenyeztetés rendelkezésre álló források fényében
		adó bevételek	helyi adók
			meglévő helyi adók mértékének emelése
			meglévő helyi adók mentességeinek, kedvezményeinek törlése
			új helyi adók kivetése
			adóbeszedési hatékonyság növelése
			adó kintlévőség behajtása
		ÁFA	elvesztett ÁFA mértékének csökkentése feladatszervezéssel
		Egyéb adók	TAO támogatás egyesület, önkormányzati cég is adhat
		ellátáshoz kapcsolódó bevételek	működési bevételek
			ingyenes ellátások díjkötelezettségének bevezetése
		vagyonhasznosítás	kedvezményes szolgáltatás díjak megszüntetése
			önkormányzati eszközök
		pályázati források	bérlet
			értékesítés
		EU-s, hazai ktgvetés	EU-s, hazai ktgvetés
		vállalkozási tevékenység	folyamatos figyelés, tudatos fölhasználás
			piaci igény alapján
		tevékenység	elsősorban meglévő kapacitások hasznosítása: takarítás, karbantartás

Átvizsgálva Tiszaalpar Nagyközség teljes költségvetési struktúráját a fentebb rögzítettek tükrében az alábbi megtakarítási, hatékonyságjavító lehetőségeket látjuk:

Összességében megállapíthatjuk, hogy *az Önkormányzat gazdálkodási helyzete a megismert adatok és információk figyelembe vételével jelen tanulmány készültkor kiegyensúlyozottnak mondható. Ugyanakkor a tervadatokat alapos elemzése alapján különösen a 2014. évi gazdálkodás – elsősorban a bevételek feltételezhető alulteljesülése okán, másfelől pedig a szennyvízberuházás önmagában 2,1 milliárd Ft-ot meghaladó finanszírozási terhei miatt – jelentős kockázatokkal terhelt*, melyek folyamatos figyelemmel kísérése és a beavatkozási pontok azonosítása állandó készenlétet igényel a felelős vezetők részéről. *A 2014-es tervezett számokat megvizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a működési mérleg elsődleges egyenlege közel 45 millió Ft mértékű negatívumot mutat*, azaz a folyó kiadásokat nem fedezik a folyó bevételek, a működési mérleg egyensúlyát csak a finanszírozási tételek pozitívuma tudja megteremteni, mely egyetlen tételből, a 2013. évi költségvetési pénzmaradvány igénybevételenek közel 45 millió Ft-os tételsorából áll.

Erre értelemszerűen hosszú távon működést alapozni igen kockázatos. Mindezek szakmai álláspontunk szerint a feladatszervezés és a gazdálkodás racionalizálását (bevétel növelés, kiadás csökkentés) sürgetik a kiegyensúlyozott működés elérése, valamint a jövőbeni fejlesztési elképzelések forrásainak megteremtése érdekében.

Adóztatás

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 40. § (1) c.) alapján a megszabott maximális adómérték iparűzési adó vonatkozásában 2 %. Tiszaalpár által alkalmazott kulcs ennél alacsonyabb, melyre való tekintettel javasoljuk a törvényi maximum szerinti adókulcs alkalmazását, ennek a működési bevételekre gyakorolt kedvező hatása okán. A 0,4% pont mértékű adókulcs emelés a 2014. évi adóbevételi terv alapján kalkulálva 11 millió Ft-ot meghaladó mértékű extra bevételt eredményezhet éves szinten, ami a finanszírozási tételek nélkül számított működési költségvetési bevételek 1,8%-os, a közhatalmi bevételek 20%-os emelkedését jelentheti. Az adó kulcs emelése nem eredményezi az adóadminisztráció kiadásainak növekedését, így feltételezhetően költséggel nem jár.

Tekintettel arra, hogy a jelenleg alkalmazott adómérték az idegenforgalmi adó tekintetében a törvényi maximumnak – a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 33. § a) pont – alig több mint 38%-a, ráadásul a mentességek köre kiterjedt, javasoljuk az adó regula módosítását. Az adómérték 115.-Ft/fő/vendégéjszakás emelésével (javasolt adómérték: 230.-Ft/fő/vendégéjszaka), az ezen adónemből származó 2014. évi tervezett adóbevétel megduplázható az elkövetkezendő időszakban, továbbá amennyiben megszűnik az első megkezdett vendégéjszakára vonatkozó mentesség, az idegenforgalmi adóbevétel éves szinten elérheti a 150-200 ezer Ft-ot. Javasoljuk továbbá, hogy a hivatal helyi adó adminisztrációjával foglalkozó munkatársa előre nem meghatározott időszakonként tartson ellenőrzést az üdülés céljára szolgáló ingatlanok körzetében a bejelentési kötelezettség teljesítésének vizsgálata céljából, ezzel erősítve az adómorált. Mindezen intézkedések fogyanatosítása esetén az adóbevétel tovább fokozható.

Tekintettel arra, hogy Tiszaalpár jelenleg nem alkalmazza sem a magánszemélyek kommunális adóját, sem építmény és/vagy telekadót, az adóadminisztráció hatékonyabb megvalósítása okán javasoljuk magánszemély kommunális adójának bevezetését az alábbiak figyelembevételével:

- az adó javasolt alapja: a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény szerinti adótárgyak teljes köre (24.§)
- az adó mértéke: valamennyi adótárgy esetén egységesen 10.000.- Ft /év

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 26. § alapján a megszabott maximális adómérték 17.000.- Ft/év, az általunk javasolt adó mérték ennek megközelítőleg 59%-a. Figyelembe véve azt, hogy a településen lévő lakások száma a KSH 2013.01.01-ei adatszolgáltatása szerint 2.298 db, továbbá a magánszemélyek tulajdonában lévő beépítetlen telkek száma az Önkormányzattól kapott adatszolgáltatás szerint megközelítőleg 50 db, a várható éves adóbevétel ezen adónemből elérheti a 20 millió Ft-ot (85%-os adóbeszedési hatékonyság esetén). Mindez pedig a finanszírozási tételek nélkül számított működési költségvetési bevételek (605.505 eFt) 3,3%-os, a közhatalmi bevételek (55.140 eFt) 36,3%-os emelkedését jelentheti. Az új adónem bevezetése a rendelkezésre álló ismeretek alapján az adóadminisztráció kiadásainak növekedését vonja maga után, tekintettel arra, hogy létszámbővítést tesz szükségessé a hivatal vonatkozásában (adóügyi ügyintéző létszám bővítés). Ennek várható személyi jellegű és dologi költségei 3-3,5 millió Ft-ot tesznek ki, melynek figyelembevételével az adó bevezetésének nettó haszna megközelítőleg 16,5 millió Ft.

Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata a rendelkezésünkre álló ismeretek alapján nem szabályozza az adóügyi dolgozók érdekeltségi rendszerét. A beszedési hatékonyság javulása, az adóhátralék mérséklődése okán mindenképp javasoljuk ennek a rendszernek a bevezetését, rendeleti szabályozását.

Megvizsgálva az egyes adónemek és adó jellegű bevételek folyó évi beszedési arányait, valamint a hátralékok mértékét, az alábbi számokat kapjuk.

3. Az egyes adónemek és adó jellegű bevételek beszedési hatékonysága

Adónem megnevezése	2012. évi tény				2013. évi várható				2014. évi terv
	2012 évi terv	folyó évi terhelés	folyó évre befizetés	teljes adónem hátralék év végén	2013 évi terv	folyó évi terhelés	folyó évre befizetés	teljes adónem hátralék év végén	
IDEGENFORGALMI ADÓ	200 000	0	64 287	0	200 000	64 214	64 214	0	65 000
IPARÜZÉSI ADÓ	38 500 000	34 806 094	38 859 071	11 879 453	38 500 000	46 215 628	42 593 095	11 705 621	45 000 000
GÉPJÁRMŰADÓ	24 500 000	26 105 717	22 756 660	32 879 023	10 400 000	10 314 414	9 191 078	14 018 084	10 000 000
PÓTLÉK	0	5 992 671	472 952	19 056 138	0	3 991 903	727 892	22 158 849	0
BIRSÁG	0	101 769	939	377 000	0	2 500	1 800	267 428	0
EGYÉB- föld bérbeadás	80 000	50 000	50 000	0	50 000	75 000	75 000	0	0
TALAJTERHELÉSI DIJ	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ÖSSZESEN	63 280 000	67 056 251	62 203 909	64 191 614	49 150 000	60 663 659	52 653 079	48 149 982	55 065 000

A folyó évi bevallásokban szereplő adóösszegek befizetési aránya kielégítő, arányaiban jelentősebb hátralék halmozódott föl a gépjármű adó tekintetében. Ugyanakkor összecsúszásában a hátralék legnagyobb tétele a pótlékok soron található.

Ezzel kapcsolatban azt javasoljuk, hogy az Önkormányzat fontolja meg egy professzionális követeléskezelő cég, jogi iroda bevonását az adóhátralékok beszedésének segítésére, aki kialakult gyakorlattal rendelkezik ilyen típusú követelések beszedésében. A megbízás alapvetően sikerdíjas alapon történjen. Megítélésük szerint a beszedési költségeket is figyelembe véve nagyságrendileg 20-24 millió forint nettó bevétel realizálható a kintlévőségekből.

Az iparűzési adó jogcím esetében azt javasoljuk, hogy a legnagyobb 5 adózó 3 évente ütemezett módon kerüljön ellenőrzésre. E mellett a fennmaradó körből szűrőpróba szerűen vagy az egyik évről a másikra bekövetkező nagymértékű változások alapján évente további 5-10 adózó kerüljön ellenőrzésre kiválasztásra.

Javasoljuk egy adószakértő bevonásával az Önkormányzat és intézményeinek ÁFA fizetési pozícióinak áttekintését és a lehetséges megtakarítási lehetőségek feltárását.

Beruházások

A felhalmozási célú kiadások a 2014. évi terv adatok szerint több mint 2,1 milliárd Ft-ot tesznek ki (a teljes kiadási költségvetési főösszeg 76,68%-a), melyből megközelítőleg 99%-os részarányt képvisel az EU-s forrásból, 15%-os saját erő intenzitással megvalósuló szennyvízberuházás, amelyhez csak 2014. év folyamán 60 millió Ft-ot szükséges az Önkormányzatnak saját erőként biztosítani. Az Önkormányzat 2014. évi költségvetésében fejlesztési céltartalékot nem képzett, felhalmozási saját bevételeit teljes egészében a 2013. évi költségvetési maradvány teszi ki, 65,5 millió Ft mértékben.

A 2014. évi előirányzat-felhasználási ütemterv alapján – mely még nem számol az energetikai korszerűsítést célul kitűző, alább vázlatosan bemutatásra kerülő projekttel (KEOP) – a tervezett beruházási, felújítási kiadások az év végére koncentrálnak, így ez a település számára likviditási szempontból egy kirívóan kockázatos időszak lesz. ***A likviditás fenntartása a beruházáshoz kapcsolódóan a Víziközmű Társulattól átvenni tervezett 133 millió Ft-ot meghaladó forrás teljesülésén múlik.*** Figyelembe véve azt, hogy a Társulat a Társberuházói szerződés szerint a pénzeszköz átadást a lakossági hozzájárulások megfizetéséből finanszírozza, ***javasoljuk, hogy az Önkormányzat képezzen céltartalékot a tervezettnél esetlegesen alacsonyabb szinten teljesülő pénzeszköz átadás esetére, hogy ez a beruházás pénzügyi bonyolítását biztosítsa.***

Energetikai hatékonyságjavulás és így a jövőbeni megtakarítások képzése szempontjából üdvözlendő, ugyanakkor várhatóan további likviditási nehézségeket okozó projektként jelentkezik az Önkormányzatnál a Környezet és Energia Operatív Program konstrukciója keretében elnyert pályázat megvalósítása 2014-ben. A projekt célja Tiszaalpár három középületének (Polgármesteri

Hivatal, Művelődési Ház, Orvosi Rendelő) energetikai fejlesztése, egy várhatóan összességében 70,1 millió Ft-os beruházás keretében, melynek támogatási intenzitása 85%. A megvalósítás pénzügyi kondícióival az Önkormányzat a 2014. évi költségvetési rendelet elfogadásakor még nem tudott számolni, mivel a támogatási döntés csak 2014. március közepén született meg, az értesítés pedig csak április hónap során érkezett.

Megítélésünk szerint a folyamatban lévő és a jelen tanulmány készítéséhez kapcsolódóan megismert jövőbeli beruházások pénzügyi és műszaki bonyolítása kockázatot jelent a Nagyközség költségvetési/gazdálkodási és likviditási helyzetére nézve. Mindennek okán ***javasoljuk, hogy lehetőleg közös professzionális projekt menedzsment team kerüljön felállításra*** a szennyvíz- valamint az energetikai beruházásokkal kapcsolatban. ***Készüljön a lehető legrészletesebb műszaki- és pénzügyi ütemezés,*** amely alapján az Önkormányzat teljes idei és jövő évi várható cash-flow folyamatai optimalizálhatóak. ***Legyen rendszeres (lehetőleg havonta) pénzügyi tárgyú projekt megbeszélés,*** ahol a Polgármesteri Hivatal Vagyongazdálkodási Csoportja is képviselteti magát és valamennyi beruházási projekt pénzügyi és egyéb folyamatai átbeszélhetők (benyújtandó számlák, támogatás lehívások ütemezése, forrás igény, stb.)

Javasoljuk továbbá annak megfontolását is, hogy a beruházásokhoz kapcsolódóan egy nagyobb összegű (akár 50 millió Ft-os nagyságrendű) hitel előkészítése is történjen meg, hogy adott esetben igénybe lehessen venni a projektek folyamatos finanszírozásához és ne kerüljön veszélybe forrás hiány miatt sem a beruházások megvalósítása, sem az önkormányzat működési tevékenységének likviditása.

Különösen az energetikai projekt év közbeni folyamatokat némiképp váratlanul befolyásoló hatását figyelembe véve ***javasoljuk a jövőben célhoz nem rendelt fejlesztési/felhalmozási tartalék képzését, mely lehetővé teszi a váratlan, vagy átmenetileg forráshiányossá váló beruházási elemek zökkenőmentes megvalósítását*** a költségvetési év folyamán.

A felhalmozási projektek belső finanszírozásának jövőbeni fenntartására jó lehetőség mutatkozik a fentiekben bemutatott adópolitikai változtatások végrehajtásával, ami egyszersmind kiváló alternatíva arra is, hogy az önkormányzat eladósodása elinduljon.

A jövőre tekintve ***mindenképpen azt javasoljuk továbbá, hogy a beruházási és egyéb jelentős költség kihatással bíró döntések előkészítése során is már az előkészítés folyamatába kerüljön bevonásra a Vagyongazdálkodási Csoport,*** hogy naprakész információi legyenek a folyamatokról, a tervezett beruházások lefutásáról, időbeli ütemezéséről,

mert így biztosítható, hogy az önkormányzat számára optimális forráskombinációt tudjon illeszteni a finanszírozáshoz.

Javasoljuk továbbá valamennyi jövőbeni beruházási hitel felvételének előkészítése során az alábbi döntéshozatali mátrix formális levezetését, a döntési folyamatokba történő beillesztését:

4. *Hitel-Visszafizetés mátrix*

Beruházás magvalósítása utáni finanszírozási igény	A hitel visszafizetés forrása		
	BERUHÁZÁS MŰKÖDTETÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ BEVÉTEL	HELYI ADÓBEVÉTEL NÖVEKEDÉS	VAGYONI ELEM ÉRTÉKESÍTÉS
BEVÉTELT GENERÁLÓ	visszafizetési kockázat nincs	visszafizetési kockázat nincs	visszafizetési kockázat nincs
SEMLEGES	visszafizetési kockázat nincs	visszafizetési kockázat egyértelműen nem meghatározható	visszafizetési kockázat egyértelműen nem meghatározható
TÁMOGATÁST IGÉNYLŐ	visszafizetési kockázat egyértelműen nem meghatározható	visszafizetési kockázat van	visszafizetési kockázat van

Amennyiben a konkrét hitel esetében a válaszok alapján a projekt a piros mezőkbe sorolandó, úgy a hitel tényleges felvételére csak akkor kerüljön sor, ha a visszafizetés forrásaként több lehetséges forrás, céltartalék is elkülönítésre kerül, és az ehhez szükséges döntések a hitel felvételéről szóló döntéssel egy időben megszületnek.

Dologi költségek

Mivel az önkormányzat a közüzemi szolgáltatások közül a villany és gáz beszerzést nem tenderezte az elmúlt időszakban, javasoljuk annak megvalósítását, akár közbeszerzési eljárás formájában, akár energetikus tanácsadó és alkuusz cég bevonásával. Figyelembe véve azt, hogy az Önkormányzatnál és intézményeinél 2014. évben várhatóan 9,6 millió Ft gáz közüzemi költség, és 13,3 millió Ft villany közüzemi költség keletkezik összesen és a rendelkezésünkre álló tapasztalatok alapján tendereztetés útján 9-14%-os éves megtakarítás érhető el, ez egy teljes év viszonylatában összesen 2,6 millió Ft mértékű hatékonyságjavulást eredményezhet Tiszaalpár számára.

A rendelkezésünkre álló információk alapján a Településen csak részben centralizált a papír-írószer, irodaszer, számítógépes kiegészítő eszközök, takarító- és tisztítószer beszerzése, és a beszerzés ütemezése ad hoc jellegű. Ennek okán azt javasoljuk, legyen előre ütemezetten és teljes körűen centralizált a nagyobb tételek beszerzése. Az éves várható igények felmérését

követően keret megállapodás típusú közbeszerzési, vagy a releváns értékhatárok el nem érése esetén versenyeztetési eljárást érdemes lebonyolítani a megbízható szállítók körében. A beszerzés menedzselését javasoljuk az Önkormányzatnál – például a településgazdálkodási menedzserhez delegálva – megvalósítani az intézmények tekintetében is. A versenyben nyertes szállítókkal minden önálló intézmény egyenként szerződhet, és onnantól önállóan tudja intézni a beszerzés technikai részleteit.

A versenyeztetési eljárást a kisebb tételeknél (pl. papír írószer stb.) évente, a nagyobb és bonyolultabb tételek esetében 2-3 évente javasoljuk ismételni. A hasonló centralizációk tapasztalatai azt mutatják, hogy 5-10 % közötti megtakarítást lehet elérni ezzel a megoldással. Tiszaalpár esetében ez becslésünk szerint, a megközelítőleg 4,6 millió Ft-os 2014. évre tervezett kiadást figyelembe véve 0,3-0,5 millió Ft közötti összeg lehet évente.

Emellett minden pályázati lehetőséget meg kell ragadni a továbbiakban is – az idei évben elindításra kerülő KEOP projekten túl is – ahol megújuló energia hasznosítására, szigetelésre lehet forrást szerezni, hogy ezzel tovább tudja csökkenteni az önkormányzat a jövőbeni rezszi költségeit, tehermentesítve a jövő generációt.

A benchmark elemzés alapján megfogalmazott javaslatok

5. Benchmark összehasonlító elemzés (eFt)

BENCHMARK – Tiszaalpár Nagyközség	TISZAALPÁR NAGYKÖZSÉG		BENCHMARK ÁTLAG	
	2013.	2014.	2013.	2014.
1 óvodai férőhelyre jutó működési ktg.	857,5	644,6	571,3	631,8
o 1 óvodai férőhelyre jutó dologi ktg.	392,2	166,8	163,7	120,7
o 1 óvodai férőhelyre jutó személyi juttatások+SZOCHO	465,3	477,8	398,2	506,0
1 könyvtár tagra jutó könyvtár működési ktg.	6,9	13,7	41,9	67,3
1 lakosra jutó könyvtár működési ktg.	0,9	1,8	2,8	2,7
1 lakosra jutó közvilágítási ktg.	1,8	2,0	3,4	3,4
1 lakosra jutó művelődési ház működési ktg.	1,4	1,5	3,4	3,4
1 lakosra jutó szociális alapellátások ktg.-e	3,9	4,6	8,4	7,6
1 lakosra jutó polgármesteri hivatali működési ktg.	16,2	15,0	18,3	18,8
KÖLTSÉGVETÉS				
1 lakosra jutó saját bevételek összege (353/2011. (XII.30.) Kr. 2.§ (1) bekezdése alapján; Lakónépesség: 2013.01.01. KSH helységnévtár)	15,9	9,7	36,4	33,6
MÉRLEG				
1 lakosra jutó rövid lejáratú kötelezettség összege	3,6	28,3	18,4	63,0
1 lakosra jutó tárgyi eszköz állomány összege	629,3	584,0	468,0	467,0

Az egy könyvtár tagra jutó működési költség, valamint az egy lakosra jutó könyvtár működési költség mutatószámai alapján kijelenthető, hogy az intézmény működtetése a benchmark értékek alapján a Településen hatékonynak tűnik, ugyanakkor a feladat ellátási struktúra elemzése során rögzített javaslat alapján szakmai álláspontunk szerint tovább javítható.

A művelődési ház működési költségére képzett mutató a könyvtárhoz hasonlóan hatékony feladatellátást tükröz, a két intézmény javaslatunk szerinti integrálása ezen vélhetően tovább javíthat.

A saját bevételek tekintetében a Település mind 2013-ban, mind 2014-ben jelentősen elmarad az átlagtól, ami a benchmark elemzésbe bevont települések viszonylatában a legalacsonyabb értéket is jelenti egyben. Az összehasonlító elemzés rámutat arra, hogy az átlag alatti érték a helyi adók mértékének alacsony szintjére vezethető vissza, melyre hivatkozással javasoljuk a jelen dokumentációban javasolt adópolitikai intézkedések fogantatását.

TISZAALPÁR KÖLTSÉGVETÉSI STRUKTÚRÁJÁNAK ELEMZÉSE

MÉRLEG BESZÁMOLÓ ELEMZÉSE

A fentiekben röviden bemutatott változó szabályozási és gazdasági környezetben gazdálkodott és gazdálkodik Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata is.

Az Önkormányzat gazdálkodásának vizsgálatát az alábbi objektív adottságok nehezítették:

- A 2012-es költségvetési év tekintetében készült zárszámadási beszámoló tartalmában és formájában is sok tekintetben eltér a 2013-ik évitől, így az összehasonlítást csak korlátozottan teszi lehetővé.
- A 2013. évi zárszámadási rendelet jelen anyag készítésekor még nem állt rendelkezésre.
- A 2014. évi költségvetési terv adattartalma és formai bontása sok tekintetben eltér a 2013. évi költségvetés tartalmától és bontásától.

Tiszaalpár mérlegbeszámolójának **ESZKÖZ oldala** az alábbi struktúrában épült föl 2012-ben és 2013-ban.

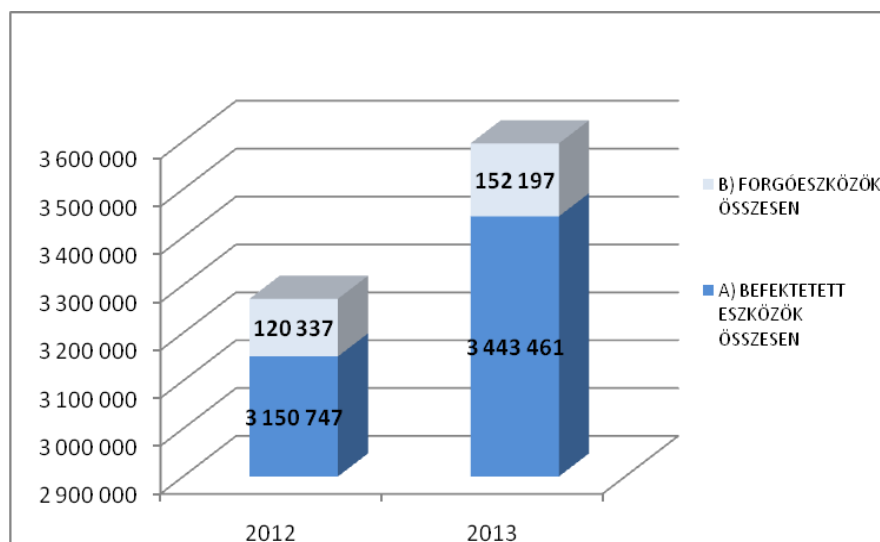
6. Mérlegbeszámoló – Eszközök (2012. évi tény, 2013. évi várható; eFt)

ESZKÖZÖK	2012	2013
I. Immateriális javak összesen	4 794	3 586
II. Tárgyi eszközök összesen	3 100 140	2 876 668
III. Befektetett pénzügyi eszközök összesen	45 813	56 001
IV. Üzemeltetésre, kezelésre átadott, koncesszióba, vagyonkezelésbe adott, illetve vagyonkezelésbe vett eszközök	0	507 206
A) BEFEKTETETT ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	3 150 747	3 443 461
I. Készletek összesen	705	680
II. Követelések összesen	19 678	15 006
III. Értékpapírok összesen	0	0
IV. Pénzeszközök összesen	90 759	112 283
V. Egyéb aktív pénzügyi elszámolások összesen	9 195	24 228
B) FORGÓESZKÖZÖK ÖSSZESEN	120 337	152 197
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	3 271 084	3 595 658

Az aktívák között meghatározó mértékű a befektetett eszközök állománya, 2012-ben a teljes eszköz állomány 96,32 %-át, míg 2013-ban 95,77 %-át tették ki, összege mindkét vizsgált

évben jelentősen meghaladta a forgóeszközök értékét. 2012-ről 2013-ra jelentősen, mintegy 324,5 millió Ft-tal növekedett a mérlegfőösszeg, ami elsősorban a befektetett eszközök, azon belül is az üzemeltetésre, vagyonkezelésbe adott eszközök jelentős, mintegy fél milliárd forintos növekedésének köszönhető, ami már a szennyvízberuházáshoz és annak is a víziközmű üzemeltető szolgáltató részére vagyonkezelésbe adott részéhez köthető.

7. *Eszközök összetétele (2012. évi tény, 2013. évi várható; eFt)*

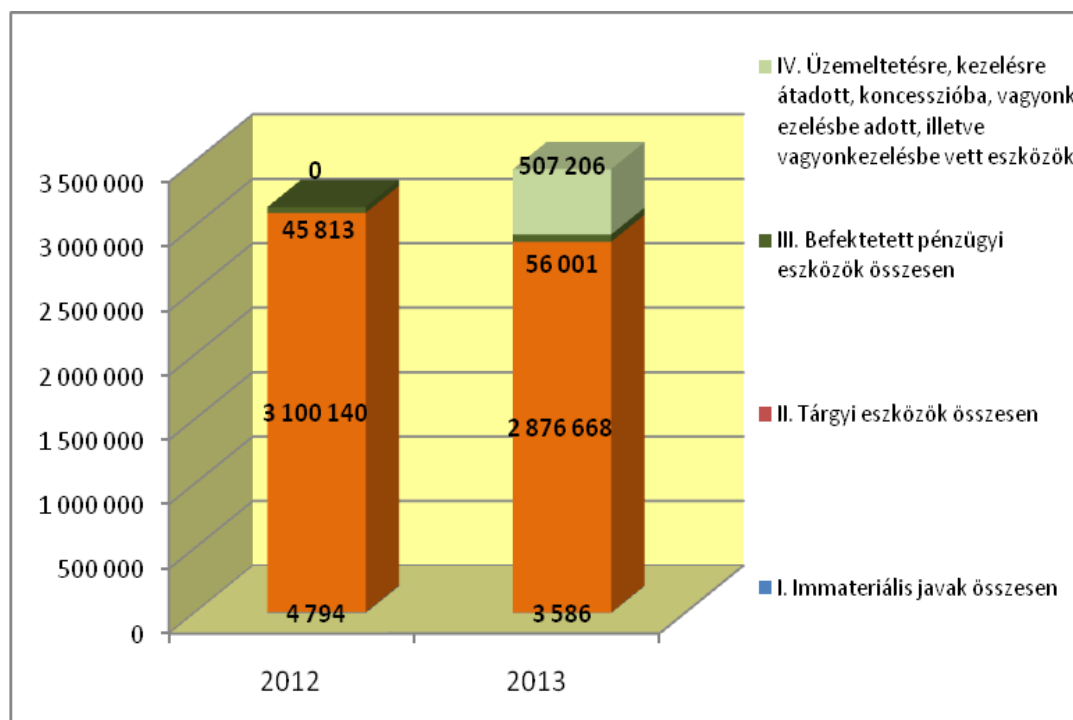
A befektetett eszközökön belül a tárgyi eszközök állománya messze a legmeghatározóbb tétel, 2012-ben 98,4%-át, míg 2013-ban is valamivel több mint 83,5%-át teszi ki a teljes állománynak, ezen felül nagyságrendileg 14,73%-ot tesz ki az üzemeltetésre átadott eszközök aránya 2013-ban, szemben a 2012. évi nulla összegű állomány értékkel. Ez utóbbi a víziközmű szolgáltató, a BÁCSVÍZ Zrt. részére használatba/bérbe adott víz- és csatorna hálózat értéke. A tárgyi eszközök állományán belül az ingatlanok értéke 2012-ben 2,969 milliárd Ft-ot tesz ki, míg 2013-ban 2,393 milliárd Ft-ot, a valamivel több, mint 576 millió Ft-os csökkenés oka az oktatási intézmények átadása.

2012. évről 2013. évre jelentős növekedés figyelhető meg a beruházások, felújítások állományi értékében, 2013-ban meghaladja az 454,5 millió Ft-ot, míg 2012-ben csak megközelítőleg 95 millió Ft, ez a felhalmozási célú gazdasági események turbulens növekedésére utal (szennyvízberuházás), még nem aktivált fejlesztési elemek formájában.

A befektetett eszközök állományának vizsgált időszakban megtörtént növekedése (292,7 millió Ft) legjelentősebb részben a fentebb hivatkozott üzemeltetésbe adott eszközállományra, szintén igen jelentős részben pedig a beruházások, felújítások állományának növekedésére

vezethető vissza, mindezek kizárólag a még 2014-ben is folyamatban lévő, várhatóan év végével záruló szennyvízberuházáshoz köthetőek.

8. *Befektetett eszközök összetétele (2012. évi tény, 2013. évi várható; eFt)*

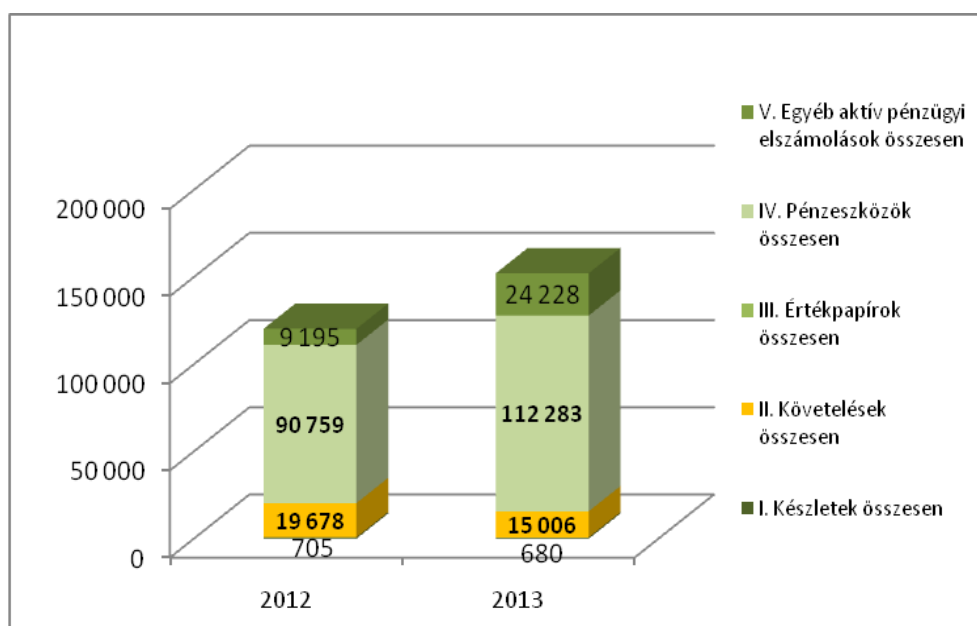

A forgóeszközök állományi értéke eltörpül a befektetett eszközökhöz képest, 2012. évről 2013. évre a mérleg főösszeghez viszonyított aránya minimális mértékben – 3,7%-ról 4,2%-ra - emelkedett. 2013. évre a megközelítőleg 31,9 millió Ft-os számszaki növekedést a költségvetési pénzforgalmi számlák állományi értékének közel 25%-os növekedése okozza.

A forgóeszköz csoporton belül szükségszerű kiemelni az adósok követelés állományi változását, amely a mérlegfőösszeghez viszonyítottan ugyan nem képvisel jelentős részarányt, de kedvező trendet vetít előre, figyelembe véve, hogy az adós követelések mérleg értéke több mint 40%-al csökken 2012-ről (14,202 millió Ft) 2013-ra (8,417 millió Ft). Ugyan e mögött az iskola szakmai feladatainak átadásával egyidejűleg lezajlott vagyonelem átvétel is meghúzódik.

Emellett természetesen fontos figyelmet fordítani arra is, hogy a vevő követelések állománya a vizsgált időszakban 28,5%-ot meghaladó mértékben emelkedett, ami pedig a fentebb rögzítettekkel szemben egy kedvezőtlen trendet jelenthet.

9. Forgóeszközök összetétele (2012. évi tény, 2013. évi várható; eFt)

Összességében megállapíthatjuk, hogy a Település eszközeit túlnyomó részben a hosszú távon rendelkezésre álló, nagy- és hosszú távú tőkelekötést eredményező tárgyi eszközök teszik ki.

10. Mérlegbeszámoló – Források (2012. évi tény, 2013. évi várható; eFt)

FORRÁSOK	2012	2013
I. Tartós tőke	3 079 385	3 036 880
II. Tőkeváltozások	73 950	282 797
III. Értékelési tartalék	0	0
D) SAJÁT TŐKE ÖSSZESEN	3 153 335	3 319 677
I. Költségvetési tartalékok összesen	90 165	114 486
II. Vállalkozási tartalékok összesen	0	0
E) TARTALÉKOK ÖSSZESEN	90 165	114 486
I. Hosszú lejáratú kötelezettségek összesen	0	0
II. Rövid lejáratú kötelezettségek összesen	17 795	139 471
III. Egyéb passzív pénzügyi elszámolások összesen	9 789	22 024
F) KÖTELEZETTSÉGEK ÖSSZESEN	27 584	161 495
FORRÁSOK ÖSSZESEN	3 271 084	3 595 658

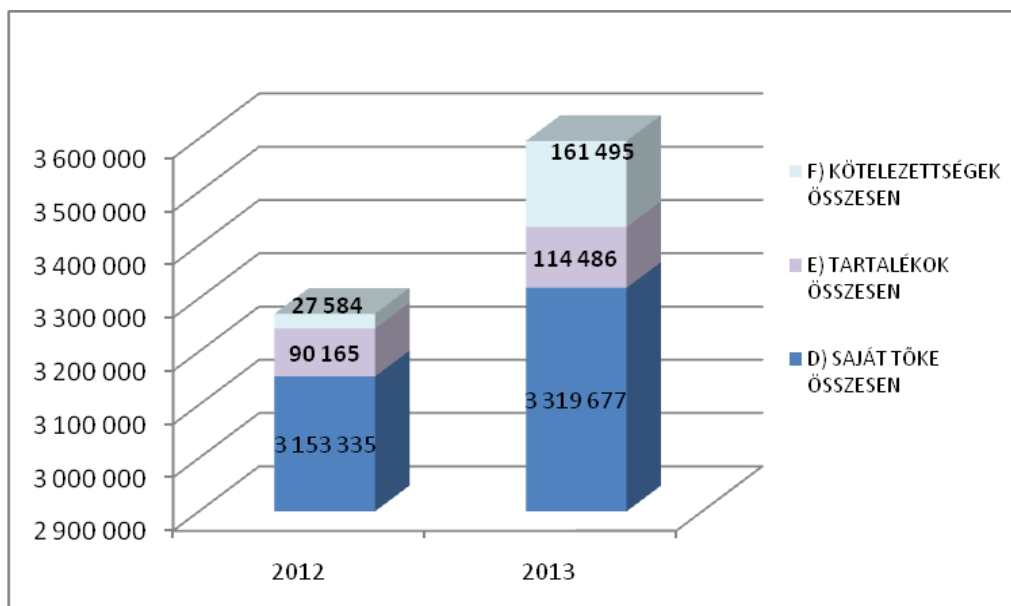
Forrás oldalon 2012-ben 96,4%, 2013-ban 92,32% a saját tőke aránya, amin belül a tartós tőke mintegy 42,5 millió Ft-os csökkenését, míg a tőkeváltozások megközelítőleg 208,8 millió Ft-os növekedését rögzíthetjük a vizsgált időszakban, utóbbi a szennyvízberuházásra vezethető vissza. Értékelési tartalék nincs.

A költségvetési tartalékok mérlegtétel 2012-ben és 2013-ban is jelentősnek mondható részarányt képvisel a költségvetési főösszegekhez viszonyítva, és a vizsgált időszakban jelentős, több mint 27%-os növekedés is történik, ami kedvező tendenciát vetítene előre, ha nem ismernénk a 2014. évi költségvetési kondíciókat, melyek jóvoltából feltételezhetően radikális módon csökkenni fog a tartalék.

Alapvetően kedvező képet mutat a hosszú lejáratú kötelezettségek állományának teljes hiánya mind 2012-ben, mind 2013-ban, amely mögött felelős, átgondolt gazdálkodás húzódik meg. Az önkormányzatok hitelkonszolidációja semmilyen mértékben sem érintette Tiszaalpár Nagyközséget.

Kevésbé mutat biztató képet a rövid lejáratú kötelezettségek állományának drasztikus emelkedése a vizsgált időszakban. 2012-ben a mérleg értéke még csak 17,8 millió Ft, míg 2013-ban már meghaladja a 139 millió Ft-ot. Ennek oka azonban csak egyetlen a szennyvízberuházáshoz kapcsolódó kivitelezői számla, melynek pénzügyi teljesítésére nem került sor a 2013. évi fordulónapig.

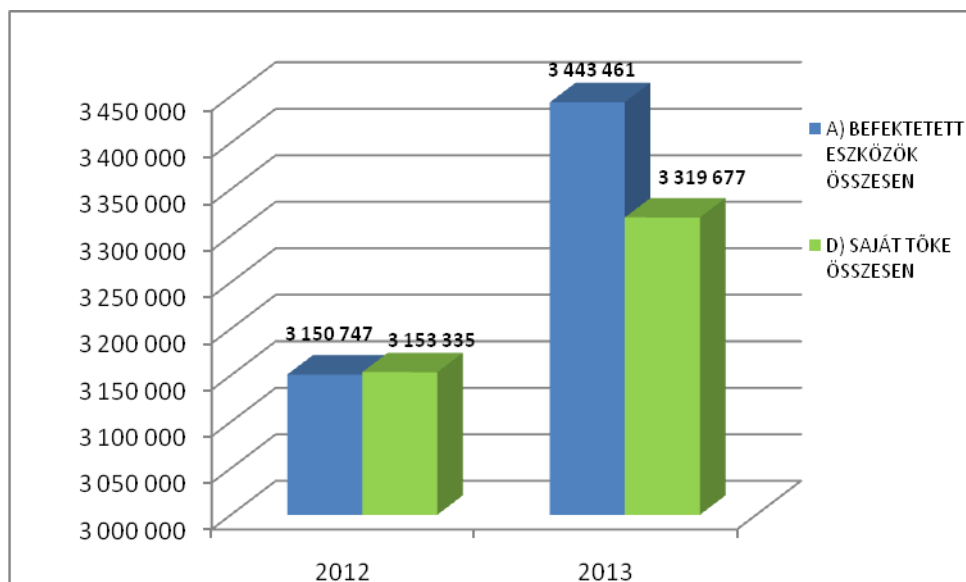
11. *Források összetétele (2012. évi tény, 2013. évi várható; eFt)*

Az alábbi ábrán jól kirajzolódik, hogy némileg kedvezőtlen tendencia figyelhető meg a saját tőke és a befektetett eszközök egymáshoz viszonyított arányának alakulásában. A saját tőke állománya 2012-ben még teljes egészében finanszírozást biztosított a befektetett eszközökre, 2013-ra azonban – a szennyvízberuházásra visszavezethető okból – a befektetett eszközök állománya nagyobb mértékben növekedett, mint a saját tőke. A tartalékok figyelembevételével a befektetett eszközök finanszírozottsága azonban majdhogynem teljes.

Amennyiben figyelembe vesszük a technikai okból a 2013. évi fordulónapon kiegyenlítettlen kivitelezői számlát, a befektetett eszközök finanszírozottsága vonatkozásában kritikus egyenlőtlenséget nem konstatálhatunk.

12. *Saját tőke-befektetett eszközök arány (2012. évi tény, 2013. évi várható; e Ft)*

Ahogy ezt már a fentiekben is rögzítettük, a rövid lejáratú kötelezettségek 2013-ra a 2012. évi állomány megközelítőleg 8-szorosára emelkedtek 2013-ban megközelítve a 140 millió Ft-ot, ami kifejezetten rossz irányú változást jelenthetne, azonban ez kizárólag egy kivitelezői számla kifizetésének fordulónapig történő elmaradására vezethető vissza. Erre utal az is, hogy a rövid lejáratú kötelezettség állományán belül jelentős növekedés a szállítói kötelezettségek soron jelenik meg.

13. *Rövid lejáratú kötelezettségek belső szerkezete (2012. évi tény, 2013. évi várható; e Ft)*

	2012	2013
1. Rövid lejáratú kapott kölcsönök	0	0
2. Rövid lejáratú hitelek	0	0
3. Rövid lejáratú tartozások kötvénykibocsátásból	0	0
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	8 371	130 210
Ebből: - tárgyévi költségvetést terhelő szállítói kötelezettségek		130 020
- tárgyévet követő évet terhelő szállítói kötelezettségek		190
5. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	9 424	9 261
- helyi adó túlfizetése miatti kötelezettségek	9 424	9 261
Rövid lejáratú kötelezettségek összesen	17 795	139 471

A szállítói kötelezettség állomány alakulását negyedéves bontásban az alábbi táblázat mutatja be.

14. *Szállítói kötelezettség állomány alakulása negyedévenként (2012-2013; eFt)*

Időszak	Adatok ezer Ft-ban
2012. I. negyed év	239
2012. II. negyed év	1 039
2012. III. negyed év	2 843
2012. IV. negyed év	1 466
2013. I. negyed év	3 554
2013. II. negyed év	2 158
2013. III. negyed év	731
2013. IV. negyed év	130 210

Összefoglalóan tehát leszögezhetjük, hogy a mérleg főösszeghez viszonyítottan nem képvisel olyan jelentős részarányt a rövid lejáratú kötelezettségek állománya (3,88%) 2014-ben sem, ráadásul egyetlen technikai momentumra vezethető vissza jelentős része, ami a gazdálkodás, likviditás biztosítása szempontjából nem jelen komoly kockázatot.

A teljes kötelezettség állomány saját tőkéhez, illetve a teljes forrás állományhoz viszonyított aránya 2013-ra fentiekre visszavezethető okból romlott 2012-höz képest, ami a kötelezettségek – a fentebb bemutatott rövid lejáratú kötelezettségek – növekedésének tudható be, továbbá a saját tőke közel 5,3%-os növekedésének.

15. *Forrás oldali mutatószámok*

TŐKEFESZÜLTSGEI MUTATÓ (KÖT. /SAJÁT TŐKE) (%)			ELADÓSODOTTSÁGI MUTATÓ (KÖT./FORRÁSOK) (%)		
2012. évi tény	2013. évi várható	Változás '12-'13	2012. évi terv	2013. évi várható	Változás '12-'13
0,87%	4,86%	3,99%	0,84%	4,49%	3,65%

Kedvezőtlen tendenciát mutat a rövid lejáratú kötelezettségek állományának jelentős növekedése miatt mind a pénzeszközök alapján számolt (LIKVIDITÁS I.), mind a forgóeszközök alapján számolt (LIKVIDITÁS II.) likviditási mutató, mivel a pénzeszközök vizsgált időszakban lezajlott 23,72%-os és a forgóeszközök 26,48%-os növekedése nem tudta ellensúlyozni a rövid kötelezettségek növekedését.

16. *Likviditási mutatók*

LIKVIDITÁS I.		
2012	2013	Változás '12-'13
5,10	0,81	-4,30

LIKVIDITÁS II.		
2012	2013	Változás '12-'13
6,76	1,09	-5,67

A LIKVIDITÁS I. mutató esetében a 2013. évi 0,81-es érték azt mutatja, hogy a 2013. évi fordulónapon rendelkezésre álló pénzeszközök nem biztosítanak teljes egészében fedezetet a rövid lejáratú kötelezettségekre (csupán 81%-ban), ugyanez a forgóeszközök tekintetében – LIKVIDITÁS II. mutató – már 1,09-szeres fedezetet jelent. Mindez még mindig kedvező pozíciót jelent, mivel a rövid lejáratú kötelezettségek forgóeszköz fedezettsége fennáll, azonban ennek a tendenciának a folytatódása már komoly veszélyeket jelenthet.

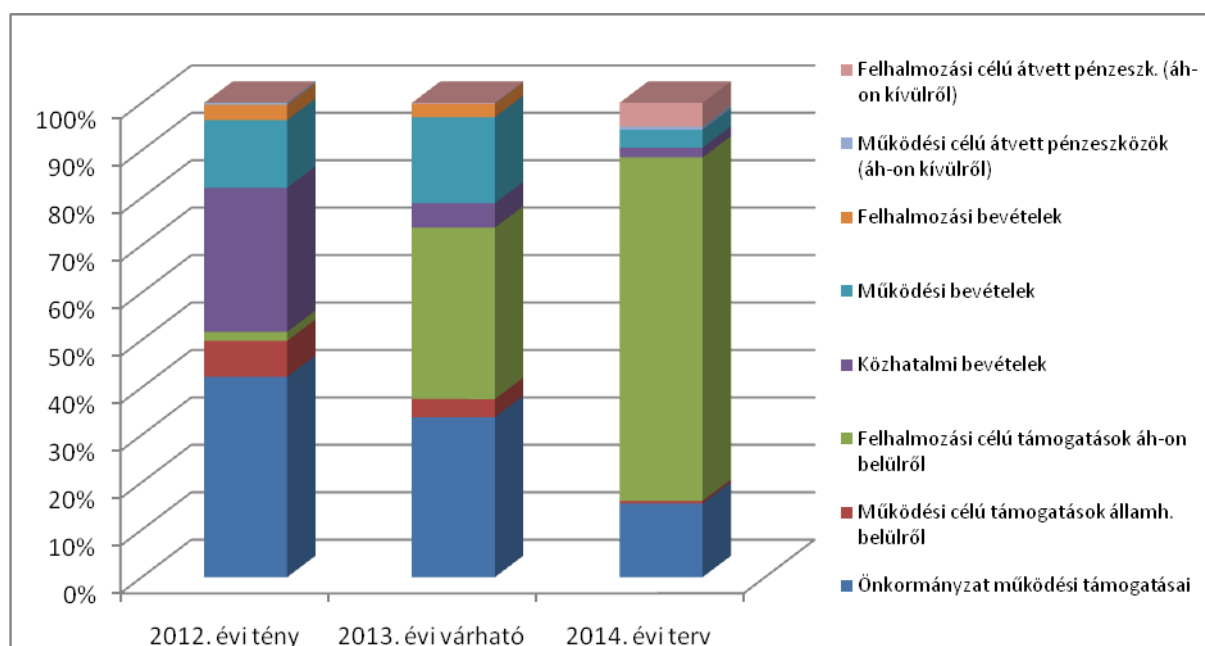
KÖLTSÉGVETÉS ELEMZÉSE

A költségvetés egyes éveinek elemzése során fontos figyelembe venni azt a tényt, amit már korábban is rögzítettünk, miszerint a vizsgált időszakban (2012-2014.) mind az önkormányzat feladat ellátási struktúrája, mind az egyes költségvetési tételek pontos tartalma a szabályozási rendszer változása miatt évről-évre változott. Ezen túlmenően Tiszaalpáron további változást jelentett még, hogy a Település 2013. év októberében adott át jelentősebb mértékben közterületek-, zöldfelületek rendben tartásához és karbantartáshoz kapcsolódó feladatokat a kizárólagos tulajdonában álló Tiszaalpári Településgazdálkodási Kft-nek, továbbá létrehozta a gyermekjóléti feladatok és a családsegítés ellátására Lakitelekkel és Nyárlőrincsel közösen a Szociális és Gyermekjóléti Társulást, melynek egyszersmind gesztor települése is egyben.

17. Költségvetési bevételek összehasonlítása (eFt)

BEVÉTELEK TELEPÜLÉSI SZINTEN		2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv
I.	Önkormányzat működési támogatásai	298 016	365 736	415 972
II.	Működési célú támogatások áh-on belülről	53 350	41 492	14 866
III.	Felhalmozási célú támogatások áh-on belülről	13 365	392 047	1 939 654
	- Ebből EU-s támogatások bevétele		381 802	1 939 654
IV.	Közhatalmi bevételek	214 157	55 447	55 140
V.	Működési bevételek	100 751	196 924	102 227
VI.	Felhalmozási bevételek	22 498	30 238	0
VII.	Működési célú átvett pénzeszközök (áh-on kívülről)	2 870	1 366	17 300
VIII.	Felhalmozási célú átvett pénzeszk. (áh-on kívülről)	0	834	133 345
KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELEK ÖSSZESEN		705 007	1 084 084	2 678 504

18. *Költségvetési bevételek aránya (%)*

Amint az látható, a vizsgált három év költségvetési bevételeinek főösszegei között nem lenne jelentős különbség, amennyiben a felhalmozási bevételeket nem tekintjük. A 2012. évi felhalmozási tételek nélküli költségvetési bevétel 669,1 millió Ft, a 2013. évi 661 millió Ft, míg a 2014. évi terv 605,5 millió Ft. Ami jelentős különbséget okoz a vizsgált évek költségvetési bevételeit illetően, a jelentős növekedést mutató felhalmozási bevételek. A 2012. évi 35,9 millió Ft-ról, 2014. évre várhatóan 2,073 milliárd Ft-ra emelkedik ezek szintje, ami leginkább a nagy volumenű szennyvízberuházásnak köszönhető.

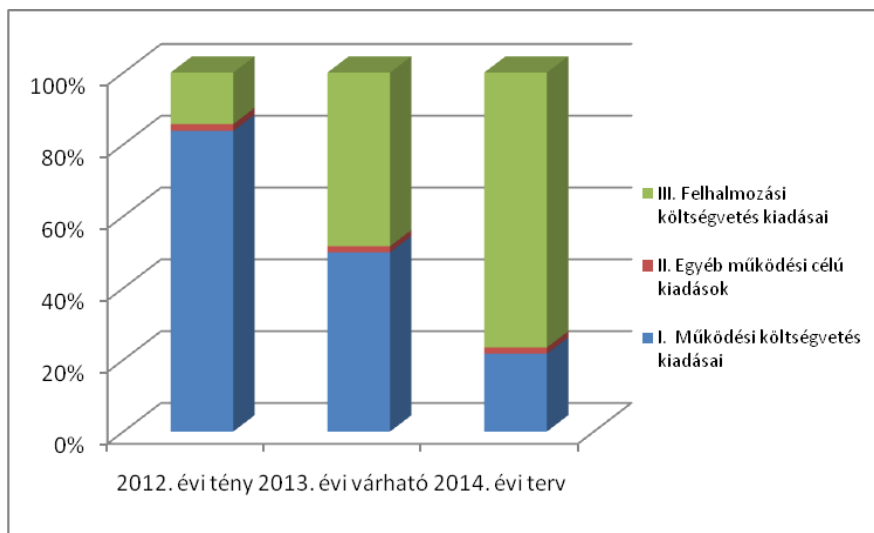
A költségvetési kiadási oldal elemzése során jól látható, hogy 2013-ban a működési költségek jelentősen – mintegy 111 millió Ft-tal – csökkennek, ami csaknem 84%-ban a személyi jellegű kiadásokhoz kapcsolódik, a fennmaradó részben pedig az ellátottak pénzbeli juttatásaihoz. 2013-ról 2014-re némi – kb. 70,7 millió Ft mértékű – emelkedés figyelhető meg a működési költségvetés szintjén, ami a dologi költségek csaknem 21 millió Ft-os, a személyi jellegű kiadások majd 19 millió Ft-os és az egyéb működési célú kiadások közel 30 millió Ft-os növekedésére vezethető vissza. Utóbbi tételt a 2013-ban létrejött Szociális és Gyermekjóléti Társulás részére történő működési célú pénzeszköz átadás, valamint a KLIK részére folyósított intézmény üzemeltetési támogatás okozza.

Mindezzel párhuzamosan a felhalmozási jellegű költségvetési kiadások folyamatos növekedése tapasztalható, mely szinte kizárólag EU-s projektek megvalósítására vezethető vissza. Ezeknek köszönhetően a 2014. évi felhalmozási kiadások majdnem húszszorosát teszik ki a 2012. évinek.

19. *Költségvetési kiadások összehasonlítása (eFt)*

KIADÁSOK TELEPÜLÉSI SZINTEN		2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv
I.	Működési költségvetés kiadásai	645 667	534 471	605 169
II.	Egyéb működési célú kiadások	14 726	18 064	48 440
III.	Felhalmozási költségvetés kiadásai	110 690	517 766	2 138 499
KÖLTSÉGVETÉSI KIADÁSOK ÖSSZESEN		760 178	1 069 627	2 788 893

20. *Költségvetési kiadások aránya (%)*

A költségvetés finanszírozási típusú tételeit vizsgálva azt láthatjuk, hogy azok nem képviselnek jelentős részarányt az egyes költségvetési években, ami a fentebb már rögzített, hitelfelvétel nélküli gazdálkodásra vezethető vissza. A finanszírozási tételeket a bevételi oldalon a költségvetési pénzmaradvány igénybevételek adják 2013. év kivételével, míg a kiadási oldalon csak az intézményfinanszírozás jelenik meg. Ami a 2014. évi tervezett pénzmaradvány igénybevételt illeti, annak 110 millió Ft-ot meghaladó mértéke vonatkozásában szükségszerű leszögezni, hogy az teljes egészében megegyezik a 2013. évi fordulónapi pénzkészlettel. Ez némi kockázatot hordoz magában, hiszen a pénzkészlet egy része kötelezettségekkel terhelt, mindez pedig már a közeli jövőben – kedvező, előre nem tervezett költségvetési folyamatok hiányában – veszélyes tendenciákat indukálhat a költségvetés tarthatósága szempontjából.

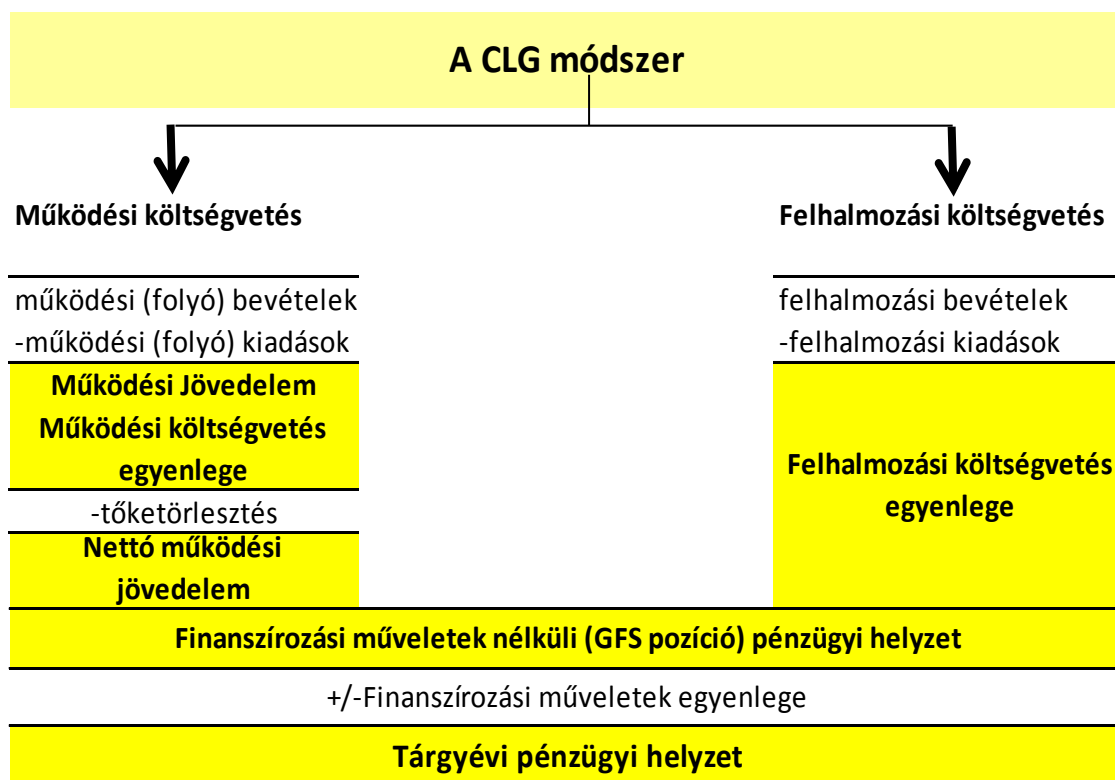
21. *Finanszírozási bevételek alakulása (eFt)*

	2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv
Finanszírozási bevételek	14 057	226 272	110 389
Maradvány igénybevétele	14 057		110 389
Központi, irányító szervei támogatás		226 272	

MŰKÖDÉSI-FELHALMOZÁSI-FINANSZÍROZÁSI EGYENLEG

Az önkormányzat költségvetési struktúráját érdemes áttekinteni az ún. CLG módszer alapján is, ami a költségvetés tételeit működési és felhalmozási tételek szerinti csoportosításban mutatja be.

22. CLG módszertani ábra

Forrás: Az önkormányzati ellenőrzések tapasztalatai különös tekintettel a pénzügyi kockázatok és a belső kontrollok összefüggéseire - Gyüre Lajosné – felügyeleti vezető, Állami Számvevőszék

A következő táblázatok Tiszaalpár 2012-2014. évi költségvetéseit mutatják a CLG módszer szerinti részletezésben, előbb a működési, utóbb a felhalmozási költségvetést szerepeltetve.

23. Működési és felhalmozási mérlegek (eFt)

MŰKÖDÉSI BEVÉTELEK	2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv	MŰKÖDÉSI KIADÁSOK	2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv
Önkormányzat működési támogatásai	298 016	365 736	415 972	Személyi juttatások	254 603	182 555	194 555
Működési célú támogatások államh. belülről	53 350	41 492	14 866	Munkaadókat terhelő járulékok és szoc.hozz. adó	64 680	43 508	50 273
- Ebből EU-s támogatás				Dologi kiadások	208 125	208 479	229 486
Közhatalmi bevételek	214 157	55 447	55 140	Ellátottak pénzbeli juttatásai	103 533	81 865	82 415
Működési célú átvett pénzeszközök (áh-on kívülről)	2 870	1 366	17 300	Egyéb működési célú kiadások	14 726	18 064	48 440
- Ebből EU-s támogatás				Tartalékok			45 225
Egyéb működési bevételek	100 751	196 924	102 227				
KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELEK ÖSSZESEN	669 144	660 965	605 505	KÖLTSÉGVETÉSI KIADÁSOK ÖSSZESEN	645 667	534 471	650 394
FINANSZÍROZÁSI BEVÉTELEK				FINANSZÍROZÁSI KIADÁSOK			
Hiány belső finanszírozásának bevételei	14 057	0	44 889	Értékpapír vásárlása, visszavásárlása			
Költségvetési maradvány igénybevétele	14 057		44 889	Likviditási célú hitelek törlesztése			
Vállalkozási maradvány igénybevétele				Rövid lejáratú hitelek törlesztése			
Betét visszavonásából származó bevétel				Hosszú lejáratú hitelek törlesztése			
Egyéb belső finanszírozású bevételek				Kölcsön törlesztése			
Hiány külső finanszírozásának bevételei	0	226 272	0	Forgatási célú, belföldi, külföldi értékpapírok vás			
Likviditási célú hitelek, kölcsönök felvétele		0		Betét elhelyezése			
Értékpapírok bevételei				Belföldi finanszírozás kiadásai		230 603	
Rövidlejáratú hitelek, kölcsönök felvétele							
Központi, irányító szervi támogatás		226 272					
Működési célú finanszírozási bevételek összesen	14 057	226 272	44 889	Működési célú finanszírozási kiadások összesen	0	230 603	0
Függő, átfutó kiegyenlítő tételek	10 021	-11 955		Függő, átfutó kiegyenlítő tételek	-45 738	-5 132	
BEVÉTELEK ÖSSZESEN	693 222	875 282	650 394	KIADÁSOK ÖSSZESEN	599 929	759 942	650 394
Költségvetési hiány	-	-	-	Költségvetési többlet	93 293	115 340	-

FELHALMOZÁSI BEVÉTELEK	2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv	FELHALMOZÁSI KIADÁSOK	2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv
Felhalmozási célú támogatások államh. belülről	13 365	392 047	1 939 654	Beruházások	88 409	493 737	2 116 500
- Ebből EU-s támogatás				- Ebből EU-s forrásból megvalósuló			
Felhalmozási bevételek	22 498	30 238	0	Felújítások	8 224	11 729	0
Felhalmozási célú átvett pénzeszközök	0	834	133 345	- Ebből EU-s forrásból megvalósuló			
- Ebből EU-s támogatás				Egyéb felhalmozási célú kiadások	14 057	12 300	21 999
Egyéb felhalmozási bevételek				Tartalékok			
				Felhalmozási célú pénzeszköz átadás ÁHT kívülre			
				Felhalmozási célú támogatásértékűpe átadás			
KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELEK ÖSSZESEN	35 863	423 119	2 072 999	KÖLTSÉGVETÉSI KIADÁSOK ÖSSZESEN	110 690	517 766	2 138 499
FINANSZÍROZÁSI BEVÉTELEK				FINANSZÍROZÁSI KIADÁSOK			
Hiány belső finanszírozásának bevételei	0	0	65 500	Értékpapír vásárlása, visszavásárlása			
Költségvetési maradvány igénybevétele			65 500	Hitelek törlesztése			
Vállalkozási maradvány igénybevétele				Rövid lejáratú hitelek törlesztése			
Betét visszavonásából származó bevétel				Hosszú lejáratú hitelek törlesztése			
Egyéb belső finanszírozású bevételek				Kölcsön törlesztése			
Hiány külső finanszírozásának bevételei	0	0	0	Befetelési célú, belföldi, külföldi értékpapírok vás			
Hosszú lejáratú hitelek, kölcsönök felvétele				Betét elhelyezése			
Likviditási célú hitelek, kölcsönök felvétele				Pénzügyi lízing kiadásai			
Rövid lejáratú hitelek, kölcsönök felvétele							
Értékpapírok kibocsátása							
egyéb külső fin bevételei							
Felhalmozási célú finanszírozási bevételek összesen	0	0	65 500	Felhalmozási célú finanszírozási kiadások összesen	0	0	0
BEVÉTELEK ÖSSZESEN	35 863	423 119	2 138 499	KIADÁSOK ÖSSZESEN	110 690	517 766	2 138 499
Költségvetési hiány	-74 827	-94 647	-	Költségvetési többlet	-	-	-

A Település működési és felhalmozási típusú bevételeinek és költségeinek vizsgálata során a következőket állapíthatjuk meg:

- 2012-ben a folyó évi működési bevételek mintegy 23,5 millió Ft-al haladták meg a folyó évi kiadások összegét, tehát a folyó évi elsődleges egyenleg jelentős többletet mutatott a működési tételek tekintetében. Ezt a többletet az előző évi mintegy 14 millió Ft mértékű pénzmaradvány tovább növelte, így összességében meghaladta a 93 millió Ft-ot a teljes működési többlet 2012-ben. A felhalmozási költségvetési tételek ugyanebben az évben összességében hiányt mutattak, mivel az elsődleges tételek valamivel kevesebb, mint 75 millió Ft-os hiányát finanszírozási jellegű felhalmozási tételek nem befolyásolták, így a teljes felhalmozási egyenlegként is a közel 75 millió Ft mértékű hiány adódott. Összességében a 2012-es év mintegy 18,5 millió Ft-nyi többletet hozott.
- a 2013-as esztendő működési jellegű tételeinek elsődleges egyenlege jelentős, 126,5 millió Ft-os többletet mutat, amit a finanszírozási tételek csekély 4,3 millió Ft-os negatív egyenlege rontott némiképp, így a működési tételek teljes egésze szintjén mintegy 115,3 millió Ft-os többlettel zárta a Település a 2013-as évet. Felhalmozási oldalon az elsődleges egyenleg a 2012. évhez hasonlóan szintén negatív lett, összege 94,65 millió Ft, ezt finanszírozási jellegű felhalmozási tételek ebben az évben sem befolyásolták. Összességében a 2013-as év a 2012. évhez hasonló mértékű, mintegy 20,7 millió Ft-nyi többletet hozott.
- a 2014-es tervezett számokat megvizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a működési jellegű tételek elsődleges egyenlege hiányt mutat, ennek összege mintegy 44,9 millió Ft. Mindez a kiadási oldalon tervezett 45,2 millió Ft mértékű tartalék teljes felhasználása esetén azt jelenti, hogy a folyó évi működési célú bevételek (központi költségvetési források, saját bevételek) a tervek szerint nem fogják fedezni a folyó évre tervezett működési kiadásokat sem, az Önkormányzat működési tevékenysége alulfinanszírozott. Az elsődleges működési hiányt az előző évi 44,9 millió Ft mértékű költségvetési pénzmaradvány finanszírozza meg, így lesz egyensúlyban a működési mérleg. Mint ahogy ismert 2014-től nem lehet tervezett hiánnyal elfogadni a költségvetést. A felhalmozási mérleg elsődlegesen negatív, mintegy 65,5 millió Ft-os egyenlegét a finanszírozási tételek 65,5 millió Ft-os pozitív egyenlege javítja, ami így összességében a felhalmozási mérleg egyensúlyi helyzetét eredményezheti. Összességében az látszik, hogy a 2014-es év egyensúlyát a 2013. évi pénzmaradvány igénybevétele garantálja, ami a jövőre vonatkozóan figyelmeztető jel az Önkormányzat számára. Feltétlenül szükségszerű tehát a jövőben a működési egyensúly megteremtése annak érdekében, hogy a tervezett fejlesztések, beruházások ne kerüljenek veszélybe és a település működtetése ne szenvedjen likviditási problémáktól.

AZ ÖNKORMÁNYZAT KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELEINEK RÉSZLETES ELEMZÉSE

KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSBŐL SZÁRMAZÓ BEVÉTELEK

A 2014-re tervezett költségvetési bevételek 13,13 %-át, a működési bevételek 54,1%-át adják a központi költségvetéstől kapott finanszírozási források. Ezek belső bontása az alábbi:

24. Központi költségvetési támogatások (2014. évi terv; eFt/%)

Jogcím	2014. évi támogatás összesen	
	Ft	%
Önkormányzati Hivatal működésének támogatása	73 921 200	21,02%
Település üzemeltetéséhez kapcsolódó feladatellátás összesen	40 725 558	11,58%
- Zöldterület-gazdálkodással kapcsolatos feladatok ellátásának támogatása	7 871 900	2,24%
- Közvilágítás fenntartásának támogatása	25 686 240	7,30%
- Köztemető fenntartással kapcsolatos feladatok támogatása	100 000	0,03%
- Közutak fenntartásának támogatása	7 067 418	2,01%
Egyéb kötelező önkormányzati feladatok támogatása	13 753 800	3,91%
A helyi önkormányzatok működésének általános támogatása	128 400 558	36,51%
Az óvodapedagógusok, és az óvodapedagógusok munkáját közvetlenül segítők bértámogatása	79 635 573	22,64%
Óvodaműködtetés támogatás	9 520 000	2,71%
A települési önkormányzatok egyes köznevelési feladatainak támogatása	89 155 573	25,35%
Hozzájárulás a pénzbeli szociális ellátásokhoz	25 717 567	7,31%
Egyes szociális és gyermekjóléti feladatok támogatása	21 945 150	6,24%
Települési önkormányzatok által az idősek átmeneti és tartós, valamint a hajléktalan személyek részére nyújtott tartós szoc.szakosított ellátási feladatok támogatása	32 911 280	9,36%
Gyermekétkeztetés támogatása (bértámogatás)	9 808 320	2,79%
Gyermekétkeztetés üzemeltetési támogatás	34 580 856	9,83%
Települési önkormányzatok szociális, gyermekjóléti és gyermekétkeztetési feladatainak támogatása	124 963 173	35,53%
Könyvtári, közművelődési és múzeumi feladatok támogatása	5 807 160	1,65%
- ebből a települési önkormányzatok muzeális intézményi feladatainak támogatása	0	0,00%
A települési önkormányzatok kulturális feladatainak támogatása	5 807 160	1,65%
Üdülőhelyi feladatok támogatása	147 057	0,04%
Települési önkormányzatok köznevelési feladatainak egyéb támogatása	1 800 000	0,51%
Lakott külterülettel kapcsolatos feladatok támogatása	1 421 522	0,40%
Központosított támogatások összesen:	3 368 579	0,96%
MINDÖSSZESEN	351 695 043	100,00%

Jól látható, hogy a források mintegy 36,5 %-a a helyi önkormányzatok működésének általános támogatásához kapcsolódik, melyből kitűnik a maga 21%-ot meghaladó részarányával az önkormányzati hivatal működésének támogatása. A szociális, gyermekjóléti és gyermekétkeztetési tevékenységhez kapcsolódó támogatás megközelítőleg 125 millió Ft Tiszaalpár esetében, míg a köznevelési feladatokhoz nyújtott támogatás meghaladja a 89 millió Ft-ot. E három tételcsoport adja a központi költségvetésből származó bevételek több mint 97%-át.

Az ezen túli tételek közül érdemes kiemelni a könyvtári, közművelődési és múzeumi feladatok támogatását, mely az Önkormányzat esetében 5,8 millió Ft-os bevételt jelent és felhasználását tekintve egyenlő arányban oszlik meg az önálló intézményi formában működő Könyvtár és az Önkormányzat szakfeladatai között szereplő Művelődési Ház között. Önállóan a legmagasabb tételsor az óvodai ellátáshoz kapcsolódó bértámogatás, mely a teljes forrás 22,64%-át adja.

MŰKÖDÉSI CÉLÚ TÁMOGATÁSOK ÁH-N BELÜL

Itt kerül tervezésre a működést, illetve felhalmozást támogató – más önkormányzati, költségvetési rendszertől vagy egyéb szervektől (pl.: elkülönített állami pénzalapoktól) – származó pénzeszközök. A tétel teljes összege Tiszaalpár esetében mintegy 14,9 millió Ft, mely a teljes működési bevétel majdnem pontosan 2,5%-át adja, és itt szerepelteti az önkormányzat a társadalombiztosítástól és az elkülönített állami pénzalapoktól működési célra átvett pénzeszközöket, ami elsősorban a Védőnői Szolgálat és a közfoglalkoztatás működtetéséhez nyújt fedezetet.

A TELEPÜLÉS SAJÁT BEVÉTELEI

Intézményi működési bevételek

Ezek a típusú bevételek az önkormányzat feladatellátása során keletkező olyan bevételek, amelyek felhasználhatósága determinált, vagyis gyakorlatilag a keletkezésük helyén jelentkező költségek finanszírozását szolgálják, így nem szabadon felhasználhatók.

Itt kerülnek tervezésre az intézményi térítési díjak (óvoda, szociális ellátás, stb.), tovább számlázott szolgáltatások, közterület használati díjak, bérleti díjak és a fordított adózás számviteli előírásaihoz kapcsolódó ÁFA bevételek elszámolásai, valamint a kamatbevétel.

25. *Intézményi bevételek (2014. évi terv; eFt/%)*

Működési bevételek települési szinten:		102 227	100%
1	Áru- és készletértékesítés ellenértéke	2 205	2,157%
2	Szolgáltatások ellenértéke	958	0,937%
3	Közvetített szolgáltatások értéke	200	0,196%
4	Tulajdonosi bevételek	3 400	3,326%
5	Ellátási díjak	80 847	79,086%
6	Kiszámlázott általános forgalmi adó	13 497	13,203%
7	Általános forgalmi adó visszatérítése	0	0%
8	Kamatbevételek	0	0%
9	Egyéb pénzügyi műveletek bevételei	0	0%
10	Egyéb működési célú bevétel	1 120	1,096%

A feltüntetett tételecsoport a teljes működési bevétel tömeg 15,72%-át adja. A 102,2 millió Ft nagyságrendű intézményi működési bevételek 79%-át az ellátási díjak teszik ki, melyből 51,8 millió Ft kapcsolódik a közétkeztetéshez, 29 millió Ft-ot meghaladó rész pedig a szociális szolgáltatásokból származó térítési díj bevételhez. Ez utóbbiból 18,675 millió Ft-ot tesz ki a bentlakásos idős otthon személyi térítési díj bevétele. A közétkeztetés témakörével részletesebben a Településgazdálkodási Kft. kapcsán, a szociális szolgáltatások területével pedig a Gondozási Központhoz kapcsolódóan fogunk foglalkozni.

Az Önkormányzat közhatalmi bevételei

A helyi adók, környezetvédelmi bírság, gépjárműadó, termőföld bérbeadásból származó személyi jövedelemadó, szabálysértési bírság képezik az önkormányzat saját működési bevételeit. Ennek a forrásnak azért van kiemelt jelentősége, mert ezek szabadon felhasználhatóak az Önkormányzat számára.

Helyi adó bevételek

A Település a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény által biztosított helyi adók közül az alábbiakat alkalmazza:

Kommunális adók

- idegenforgalmi adó

Forgalmi típusú adó:

- iparűzési adó

Iparűzési adó

Az Önkormányzat 11/1999. (XII.01.) számú helyi iparűzési adóról szóló önkormányzati rendelete alapján a kivetésre kerülő adó főbb jellemzői:

- az adó alapja: az 1990. évi C. törvényben meghatározott alap
- az adó mértéke: 1,6 %; ideiglenes jelleggel végzett iparűzési tevékenység esetén naptári naponként 3.000.- Ft
- mentességek: nincs
- kedvezmények: adókedvezmény illeti meg azt a vállalkozót, aki tiszalpäri állandó lakosú munkanélküli személyt foglalkoztat az egész év folyamán legalább heti 30 órában (adókedvezmény mértéke 10.000.- Ft / fő); továbbá adókedvezmény illeti meg azt a vállalkozót, aki tiszalpäri állandó lakosú munkanélküli személyt foglalkoztat az egész év folyamán legalább napi 4 óras munkaidőben (az adókedvezmény mértéke 5.000.-Ft/fő).

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 40. § (1) c.) alapján a megszabott maximális adómérték 2 %. Tiszalpäri által alkalmazott kulcs ennél alacsonyabb, melyre való tekintettel javasoljuk a törvényi maximum szerinti adókulcs alkalmazását, ennek a működési bevételekre gyakorolt kedvező hatása okán. A 0,4% pont mértékű adókulcs emelés a 2014. évi adóbevételi terv alapján kalkulálva 11 millió Ft-ot meghaladó mértékű extra bevételt eredményezhet éves szinten, ami a finanszírozási tételek nélkül számított működési költségvetési bevételek 1,8%-os, a közhatalmi bevételek 20%-os emelkedését jelentheti. Az adó kulcs emelése nem eredményezi az adóadminisztráció kiadásainak növekedését, így feltételezhetően költséggel nem jár.

Megvizsgáltuk, hogy iparűzési adó bevételei tekintetében mennyire kiszolgáltatott az Önkormányzat a területén működő vállalkozásokkal szemben, mennyire koncentrált a bevétel struktúrája, vagyis összesen 4 skálán megmértük, hogy a legnagyobb befizetők mekkora arányban részesednek a teljes iparűzési adó bevételekből.

26. Iparűzési adóbevétel koncentrációja (eFt/%)

Adózó sorrendi skálák	2013. év			
	egyedi	arány	halmozott	arány
1-5. legnagyobb társaság összesen	20 085 489	47,16%	20 085 489	47,16%
6-10. legnagyobb társaság összesen	5 386 801	12,65%	25 472 290	59,81%
11-20. legnagyobb társaság összesen	5 857 581	13,75%	31 329 871	73,56%
21- Összes adózó	11 263 224	26,44%	42 593 095	100%

A fenti táblából azt láthatjuk, hogy a legnagyobb öt iparűzési adó befizető 47%-ot meghaladó részesedéssel rendelkezik, ami igen jelentős koncentrációt mutat. Az első 10 legnagyobb befizetést teljesítő társaság adja a 2013. év iparűzési adóbevételek majd 60%-át. Az adatok alapján megállapíthatjuk, hogy jelentékeny mértékben kiszolgáltatott helyzetben van a Település a nagy adózóival szemben. Az első öt legnagyobb befizető kiesése, de működésük jelentősebb visszaesése is érzékenyen érintené Tiszaalpár Önkormányzatának költségvetését, figyelembe véve azt, hogy befizetésük adta 2013-ban a teljes saját bevétel több mint 25%-át.

Idegenforgalmi adó

Az Önkormányzat 8/1993. (XII.15.) számú az idegenforgalmi adóról szóló önkormányzati rendelete alapján a kivetésre kerülő adó főbb jellemzői:

- az adó alapja: a megkezdett vendégéjszakák száma
- az adó mértéke: 115.- Ft / fő / vendégéjszaka
- mentességek: a 18. életévét be nem töltött magánszemély; aki a Mozgássérült Egyesület tagja és annak tényét igazolja; 70. életévét betöltött magánszemély; egészségügyi és szociális intézményben ellátott magánszemély; közép- és felsőfokú oktatási intézménynél tanuló vagy hallgatói jogviszony alapján, hatóság vagy bíróság intézkedése folytán, a szakmunkásképzés keretében, a szolgálati kötelezettség teljesítése, vagy a vállalkozási tevékenység végzése, a munkáltató által kiküldetési rendelvénnyel, a munkáltató tevékenységi körébe tartozó munkavégzés – ide nem értve az átképzésen, a szervezett szakismereti oktatáson, továbbképzésen való részvételt – céljából az önkormányzat illetékességi területén tartózkodó magánszemély; az első megkezdett vendégéjszaka

Tekintettel arra, hogy a jelenleg alkalmazott adómérték a törvényi maximumnak – a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 33. § a) pont – alig több mint 38%-a, ráadásul a fentebb részletezettek szerint a mentességek köre kiterjedt, javasoljuk az adó regula módosítását. Az adómérték 115.-Ft/fő/vendégéjszakás emelésével (javasolt adómérték: 230.- Ft/fő/vendégéjszaka), az ezen adónemből származó 2014. évi tervezett adóbevétel megduplázható az elkövetkezendő időszakban, továbbá amennyiben megszűnik az első megkezdett vendégéjszakára vonatkozó mentesség, az idegenforgalmi adóbevétel éves szinten elérheti a 150-200 ezer Ft-ot. Javasoljuk továbbá, hogy a hivatal helyi adó adminisztrációjával foglalkozó munkatársa előre nem meghatározott időszakonként tartson ellenőrzést az üdülés céljára szolgáló ingatlanok körzetében a bejelentési kötelezettség teljesítésének vizsgálata céljából.

Magánszemély kommunális adója

Tekintettel arra, hogy Tiszaalpár jelenleg nem alkalmazza sem a magánszemélyek kommunális adóját, sem építmény és/vagy telekadót, az adóadminisztráció hatékonyabb megvalósítása okán ***javasoljuk magánszemély kommunális adójának bevezetését az alábbiak figyelembevételével:***

- ***az adó javasolt alapja: a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény szerinti adótárgyak teljes köre (24.§)***
- ***az adó mértéke: valamennyi adótárgy esetén egységesen 10.000.- Ft /év***

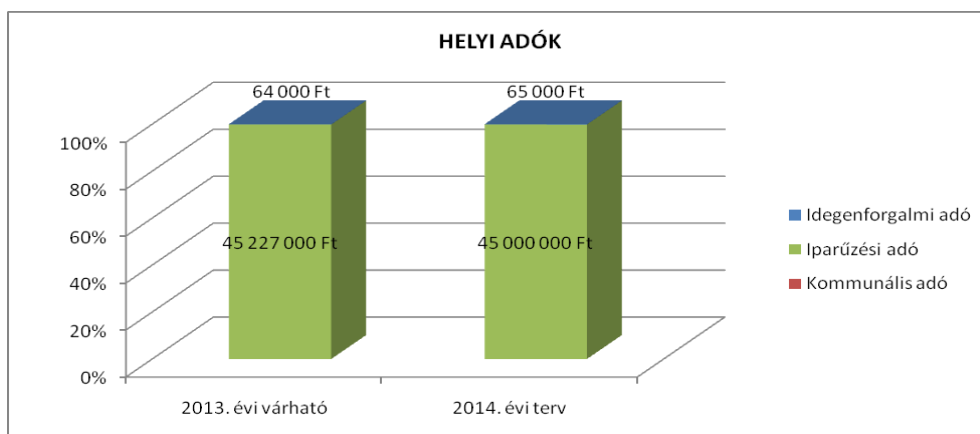
A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 26. § alapján a megszabott maximális adómérték 17.000.- Ft/év, az általunk javasolt adó mérték ennek megközelítőleg 59%-a. Figyelembe véve azt, hogy a településen lévő lakások száma a KSH 2013.01.01-ei adatszolgáltatása szerint 2.298 db, továbbá a magánszemélyek tulajdonában lévő beépítetlen telkek száma az Önkormányzattól kapott adatszolgáltatás szerint megközelítőleg 50 db, a várható éves adóbevétel ezen adónemből elérheti a 20 millió Ft-ot (85%-os adóbeszedési hatékonysággal kalkulálva). Mindez pedig a finanszírozási tételek nélkül számított működési költségvetési bevételek (605.505 eFt) 3,3%-os, a közhatalmi bevételek (55.140 eFt) 36,3%-os emelkedését jelentheti. Az új adónem bevezetése a rendelkezésre álló ismeretek alapján az adóadminisztráció kiadásainak növekedését vonja maga után, tekintettel arra, hogy létszámbővítést tesz szükségessé a hivatal vonatkozásában (adóügyi ügyintéző létszám bővítés). Ennek várható személyi jellegű és dologi költségei 3-3,5 millió Ft-ot tesznek ki, melynek figyelembevételével az adó bevezetésének nettó haszna megközelítőleg 16,5 millió Ft.

27. Helyi adók alakulása, releváns összehasonlító mutatószámok (Ft)

HELYI ADÓK	2013. évi várható	2014. évi terv	2014/2013
<i>Idegenforgalmi adó</i>	<i>64 000 Ft</i>	<i>65 000 Ft</i>	<i>1,56%</i>
1 lakosra jutó érték (Ft)	13,0 Ft	13,2 Ft	1,56%
<i>Iparűzési adó</i>	<i>45 227 000 Ft</i>	<i>45 000 000 Ft</i>	<i>-0,50%</i>
1 lakosra jutó érték (Ft)	9 181,3 Ft	9 135,2 Ft	-0,50%
ÖSSZESEN	45 291 000 Ft	45 065 000 Ft	-0,50%
1 lakosra jutó érték (Ft)	9 194 Ft	9 148 Ft	-0,50%

A rendelkezésre álló statisztikai adatok 2011-re elérhetőek és országos szintű adatok, ezek 2011. év vonatkozásában országos átlagként 37.300.- Ft/lakos iparűzési adó értéket mutatnak (az iparűzési adó alapjának kiszámítási módja időközben némileg megváltozott), a teljes helyi adó bevétel 1 lakosra jutó mértéke 2011-ben országos átlagban 48.210.- Ft/lakos volt. A tisztaalpári számok ezektől nagyságrendekkel elmaradnak, iparűzési adó tekintetében 2014-ben 9.135.- Ft/lakos, teljes helyi adóbevétel tekintetében pedig 9.148.- Ft/lakos értéket rögzíthetünk. Mindez pedig az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb adóterheltséget mutat Tiszaalpár vonatkozásában. A 2013. és 2014. évek összehasonlítását illetően azt láthatjuk, hogy az idegenforgalmi adó minimális mértékben magasabbra, míg az iparűzési adó némiképp alacsonyabbra került betervezésre, mindezek érdemi eltérést nem eredményeznek a két adóév viszonylatában.

28. *Helyi adóbevételek megoszlása (%)*

Az általunk fentebb javasolt adópolitikai változtatások esetén a fentebb szerepeltetett 1 lakosra vetített adómértékek az alábbiak szerint alakulnának.

29. *Helyi adók alakulása, releváns összehasonlító mutatószámok – adópolitikai intézkedések után (Ft)*

HELYI ADÓK	2014. évi terv	ADÓPOLITIKAI VÁLTOZTATÁSOK ESETÉN
Idegenforgalmi adó	65 000 Ft	200 000 Ft
1 lakosra jutó érték (Ft)	13,2 Ft	40,6 Ft
Kommunális adó	0 Ft	20 000 000 Ft
1 lakosra jutó érték (Ft)	0 Ft	4 060,1 Ft
Iparűzési adó	45 000 000 Ft	56 000 000 Ft
1 lakosra jutó érték (Ft)	9 135,2 Ft	11 368,3 Ft
ÖSSZESEN	45 065 000 Ft	76 200 000 Ft
1 lakosra jutó érték (Ft)	9 148 Ft	15 469 Ft

Amint látható az általunk javasolt adópolitikai intézkedések a 2014. évi tervadathoz képest mintegy 30 millió Ft mértékű többletbevételt eredményezhetnek, mellyel az egy lakosra jutó iparűzési adó terhelés a 2011. évi országos átlag 30%-át érné csak el, míg az egy lakosra jutó teljes helyi adó terhelésnek is csak a 32%-át, ugyanakkor az önkormányzat számára mind a likviditás, mind a gazdálkodás szempontjából egy kiegyensúlyozottabb működést tenne lehetővé.

Átengedett központi adók

Gépjárműadó

A gépjárműadóból származó bevétel 2014. évben is 40 %-ban illeti meg a helyi önkormányzatokat, Tiszaalpár a 2013. évi várható bevételi összeg 109%-át állította be a 2014. évre, ami a tervezett közhatalmi bevételek 18,1%-át adja.

30. *Átengedett adók alakulása (eFt)*

ÁTENGEDETT ADÓK (eFt)	2013. évi várható	2014. évi terv	2014/2013
Gépjárműadó	9 167	10 000	109%

Egyéb közhatalmi bevételek

Ezekből a jogcímekből, minimális bevétele származik az Önkormányzatnak, a teljes közhatalmi bevételi összegből mindössze 0,02%-al részesedik 2012-ben és 1,78%-al 2013-ban, a 2014. évi költségvetési tervben pedig nem szerepel eredeti előirányzat.

A helyi adók tekintetében kiemelkedően fontos kérdés a beszedés hatékonysága. Általában az önkormányzati adóztatásban dolgozó munkatársaknak kevés ideje jut az ellenőrzési és a behajtási tevékenységre. Az adó típusok és mértékek mellett nagyon fontos bevétel növelő és adózási morál javító tevékenység az ellenőrzés is. Ennek ki kell terjednie az adott adó hatálya alá való bejelentkezés megvalósulásának tényére, a bevallások helyességének ellenőrzésére és az esetleges jogkövetkezmények megállapítására is. A kivetett adót, adó jellegű bevételeket csak következetes és folyamatos beszedési tevékenységgel lehet realizálni.

Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata a rendelkezésünkre álló ismeretek alapján nem szabályozza az adóügyi dolgozók érdekeltségi rendszerét. A beszedési hatékonyság javulása, az adóhátralék mérséklődése okán mindenképp javasoljuk ennek a rendszernek a bevezetését, rendeleti szabályozását. Beszedési jutalék kifizetését akkor javasoljuk, ha az adóbevétel eléri a folyó évi fizetési kötelezettség (folyó évi helyesbített előírás) minimum 98 %-át.

Ennek teljesítése esetén az adóhatáskör címzettje, és az adóügyi dolgozók legyenek jogosultak a havi alapilletményük 50 %-ára. A folyó évi fizetési kötelezettség minden 1 %-os növekedése esetén a beszédési jutalékot az alapilletmény 10 %-ával javasoljuk növelni, maximum a folyó évi fizetési kötelezettség 110 %-áig.

Megvizsgálva az egyes adónemek és adó jellegű bevételek folyó évi beszédési arányait, valamint a hátralékok mértékét, az alábbi számokat kapjuk.

31. *Az egyes adónemek és adó jellegű bevételek beszédési hatékonysága*

Adónem megnevezése	2012. évi tény				2013. évi várható				2014. évi terv
	2012 évi terv	folyó évi terhelés	folyó évre befizetés	teljes adónem hátralék év végén	2013 évi terv	folyó évi terhelés	folyó évre befizetés	teljes adónem hátralék év végén	
IDEGENFORGALMI ADÓ	200 000	0	64 287	0	200 000	64 214	64 214	0	65 000
IPARÜZÉSI ADÓ	38 500 000	34 806 094	38 859 071	11 879 453	38 500 000	46 215 628	42 593 095	11 705 621	45 000 000
GÉPJÁRMŰADÓ	24 500 000	26 105 717	22 756 660	32 879 023	10 400 000	10 314 414	9 191 078	14 018 084	10 000 000
PÓTLÉK	0	5 992 671	472 952	19 056 138	0	3 991 903	727 892	22 158 849	0
BIRSÁG	0	101 769	939	377 000	0	2 500	1 800	267 428	0
EGYÉB- föld bérbeadás	80 000	50 000	50 000	0	50 000	75 000	75 000	0	0
TALAJTERHELÉSI DIJ	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ÖSSZESEN	63 280 000	67 056 251	62 203 909	64 191 614	49 150 000	60 663 659	52 653 079	48 149 982	55 065 000

A folyó évi bevallásokban szereplő adóösszegek befizetési aránya kielégítő, arányaiban jelentősebb hátralék halmozódott föl a gépjármű adó tekintetében. Ugyanakkor összecszerűségében a hátralék legnagyobb tétele a pótlékok soron található. Ezzel kapcsolatban azt javasoljuk, hogy az Önkormányzat fontolja meg egy professzionális követeléskezelő cég, jogi iroda bevonását az adóhátralékok beszédésének segítésre, aki kialakult gyakorlattal rendelkezik ilyen típusú követelések beszédésében. A megbízás alapvetően sikerdíjas alapon történjen. Megítélésük szerint a beszédési költségeket is figyelembe véve nagyságrendileg 20-24 millió forint nettó bevétel realizálható a kintlévőségekből.

Az iparüzési adó jogcím esetében azt javasoljuk, hogy a legnagyobb 5 adózó 3 évente ütemezett módon kerüljön ellenőrzésre. E mellett a fennmaradó körből szűrőpróba szerűen vagy az egyik évről a másikra bekövetkező nagymértékű változások alapján évente további 5-10 adózó kerüljön ellenőrzésre kiválasztásra.

FELHALMOZÁSI ÉS TŐKEJELLEGŰ BEVÉTELEK

Felhalmozási célra átvett pénzeszközök

Ide kerül beállításra a tervezett beruházások támogatási része, ez 2014-ben igen jelentős tétel, megközelítőleg 1,94 milliárd Ft, a teljes bevételi oldal mintegy 69,5 %-át adva. A kiemelkedően magas részarány a fentebb már részletesen kifejtett szennyvízberuházás okán keletkezik. Az EU-s forrásokból tervezett projektekhez kapcsolódó saját erő igény megközelíti a 200 millió Ft-ot, melyből 133,3 millió Ft-ot a Víziközmű Társulástól történő átvétel formájában, 65,5 millió Ft-ot saját költségvetési maradványai terhére tervez megvalósítani az Önkormányzat.

A beruházások megvalósításához a 2014. évi költségvetésben hitelfelvétel egyelőre nem került betervezésre, ugyanakkor az előirányzat felhasználási ütemterv igen kifizített gazdálkodást mutat, ráadásul alább kifejtett okokból a bevételek időarányos teljesülésének kockázata is fennáll, így feltételezhető, sőt általunk javasolt is hitelfelvétellel élni a kiegyensúlyozott gazdálkodás és a projektek zökkenőmentes megvalósítása érdekében.

SAJÁT BEVÉTELEK ARÁNYÁNAK VIZSGÁLATA

Jelentősen átalakult az elmúlt időszakban az Önkormányzat feladat ellátási struktúrája és az ellátott feladatok finanszírozási módja, valamint az egyes adótípusok tartalma, továbbá a 2008-ban induló gazdasági válság hatásai értelemszerűen érintették Tiszaalpár Nagyközségben tevékenykedő gazdasági vállalkozásokat és az Önkormányzat egészét is, mindez pedig a saját bevételek vonatkozásában is változásokat indukált. Saját bevételek alatt jelen esetben az adósságot keletkeztető ügyletekhez történő hozzájárulás részletes szabályairól szóló 353/2011. (XII.30.) Korm. Rendelet 2.§ (1) bekezdése szerinti saját bevétel definíciót értjük. Ezek azok a bevételek, amelyek szabadon felhasználhatók, keletkezésükkor még nem determinált a felhasználásuk, illetve ezen bevételek nagysága – bizonyos határok között – az önkormányzat saját döntéseitől, működési- és fejlesztési politikájától függ.

Tiszaalpár saját bevételeinek alakulását mutatja a következő táblázat 2012-2014 időszakban (a táblázat összeállításánál a 2012. évi zárszámadás adatait, a 2013. évi várható adatokat, továbbá a 2014. évi terv adatokat vettük figyelembe).

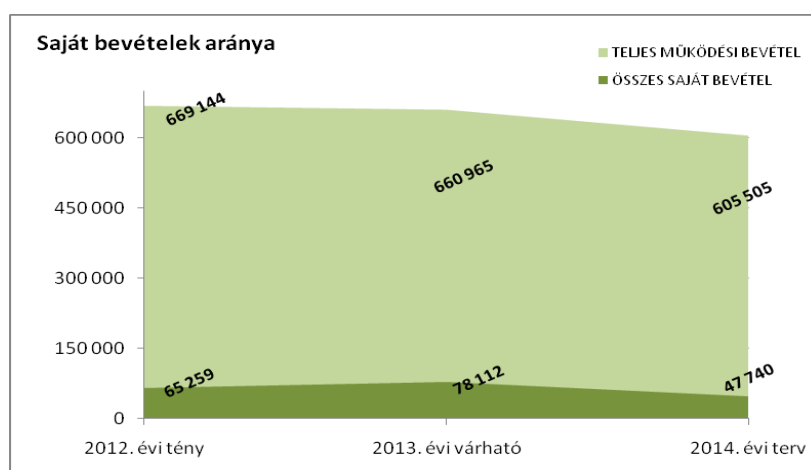
32. Saját bevételek alakulása, összehasonlító mutatószámok (eFt)

Bevétel típus (eFt)	2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv
Helyi adók	41 063	45 291	45 140
Vagyonhasznosítás	3 306	2 891	2 600
Osztalék	1593		
Hozam	5 434	696	
Tárgyi eszköz, immateriális jószág, részvény, részesedés értékesítése, privatizáció	13 197	28 471	
Bírság, pótlék és díjbevételek	666	763	
ÖSSZES SAJÁT BEVÉTEL	65 259	78 112	47 740
TELJES MŰKÖDÉSI BEVÉTEL	669 144	660 965	605 505
TELJES BEVÉTEL	728 406	1 322 561	2 788 893
ARÁNY SAJÁT/MŰKÖDÉSI	9,8%	11,8%	7,9%
ARÁNY SAJÁT/TELJES	9,0%	5,9%	1,7%

Azt láthatjuk, hogy a helyi adók adják a saját bevételek zömét, nominális értéke a vizsgált időszakban csak csekély mértékben változott, 2012-ről 2013-ra mintegy 4,2 millió Ft emelkedést produkálva. A saját bevételek működési jellegű bevételekhez viszonyított aránya két százalékponttal növekedett 2012-ről 2013-ra, majd 2014-re visszacsökken a 2012. évi szint alá. A 2013. évi arányszám növekedése mögött egyfelől a működési bevételek központi költségvetésből származó részének csökkenése, valamint a 2013. évi helyi adó növekedés, továbbá egyszeri tételekként 2013-ban megtörtént ingatlan- és jármű-, továbbá tartós részesedés értékesítés áll. A 2014. évi arányszám csökkenés oka pedig az, hogy az önkormányzat költségvetésében nem tervez erre az évre a helyi adón és vagyonhasznosításból származó bevételen kívüli más saját bevételt.

A saját bevételek teljes bevételekhez viszonyított arányának vizsgálata 2012-2014. évek folyamán jelentős torzításokkal terhelt a kiemelkedően magas összegű, az egyes éveket eltérő mértékben érintő felhalmozási bevételek miatt.

33. Saját bevételek arányváltozása a vizsgált időszakban (eFt)

AZ ÖNKORMÁNYZAT KÖLTSÉGVETÉSI KIADÁSAINAK RÉSZLETES ELEMZÉSE

A Település költségvetésének kiadási oldalát vizsgálva azt látjuk, hogy a vizsgált időszakban a költségvetési kiadások 0,76 és 2,8 milliárd Ft között mozogtak, míg a finanszírozási kiadások a 2013. évet leszámítva nem képviseltek érdemi részarányt a kiadási struktúrában. A működési kiadások tekintetében megállapítható, hogy a feladatátadások következtében 2012-ről 2013-ra lecsökkentek a személyi juttatások és hozzá kapcsolódó járulékok, adók, míg a dologi költségek változatlan szinten maradtak. Az ellátottak pénzbeli juttatásai vonatkozásában 2012-ről 2013-ra kiemelkedő, 20%-ot meghaladó csökkenést rögzíthetünk, mely a 2013. január 1-től a járási hivatalokhoz átkerült ápolási díjra, közgyógyellátásra, valamint az időskorúak járadékára vezethető vissza. Kiemelendő, hogy a működési költségvetés kiadásainak részaránya a teljes kiadási főösszeghez viszonyítva a 2012. évi 85%-ról 2013-ra 50%-ra, a 2014. évi tervadatok alapján pedig 21,7%-ra csökkent, mellyel párhuzamosan a felhalmozási költségvetés kiadásai részarányának radikális növekedése következett be.

34. Költségvetési- és finanszírozási kiadások összehasonlítása (eFt)

KIADÁSOK TELEPÜLÉSI SZINTEN		2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv
I.	Működési költségvetés kiadásai	645 667	534 471	605 169
	Személyi juttatások	254 603	182 555	194 555
	Munkaadókat terhelő járulékok és szoc.hozz. adó	64 680	43 508	50 273
	Dologi kiadások	208 125	208 479	229 486
	Ellátottak pénzbeli juttatásai	103 533	81 865	82 415
II.	Egyéb működési célú kiadások	14 726	18 064	48 440
	egyéb működési célú támogatások ÁH-belülre		4 693	40 860
	egyéb működési célú támogatások ÁH-kívülre		13 371	7 580
	Tartalékok			45 225
III.	Felhalmozási költségvetés kiadásai	110 690	517 766	2 138 499
	Beruházások	88 409	493 737	2 116 500
	Felújítások	8 224	11 729	
	Egyéb felhalmozási célú kiadások	14 057	12 300	21 999
KÖLTSÉGVETÉSI KIADÁSOK ÖSSZESEN		760 178	1 069 627	2 788 893

	2012. évi tény	2013. évi várható	2014. évi terv
Finanszírozási kiadások	0	230 603	0
Működési célú finanszírozási kiadások		230 603	
KIADÁSOK ÖSSZESEN:	760 178	1 300 230	2 788 893

Beruházások – felhalmozási kiadások

A felhalmozási költségvetés kiadásai a 2014. évi terv adatok szerint több mint 2,1 milliárd Ft-ot tesznek ki (a teljes kiadási költségvetési főösszeg 76,68%-a), melyből megközelítőleg 99%-os részarányt képvisel az EU-s forrásból, 15%-os saját erő intenzitással megvalósuló szennyvízberuházás, amelyhez csak 2014. év folyamán 60 millió Ft-ot szükséges az Önkormányzatnak saját erőként biztosítani. Az Önkormányzat 2014. évi költségvetésében fejlesztési céltartalékot nem képzett, felhalmozási saját bevételeit teljes egészében a 2013. évi költségvetési maradvány teszi ki, 65,5 millió Ft mértékben.

Ehhez kapcsolódóan szükségszerű megjegyeznünk, hogy a 2014. évi költségvetésbe a költségvetési pénzmaradvány a 2013. december 31-ei záró pénzkészlet alapján került tervezésre, amely értelemszerűen tartalmaz kötelezettségekkel terhelt részelemeket is. Mindez az önkormányzat rendelkezésére álló szabad pénzeszközök mértékét a zárszámadás elkészítéséig jelentős bizonytalanságban tartja.

A 2014. évi előirányzat-felhasználási ütemterv alapján – mely még nem számol az energetikai korszerűsítést célul kitűző, alább vázlatosan bemutatásra kerülő projekttel – a tervezett beruházási, felújítási kiadások az év végére koncentrálnak, így ez várhatóan a település számára likviditási szempontból egy kirívóan kockázatos időszak lesz. A felhalmozási költségvetés likviditásának fenntartása a szennyvízberuházáshoz kapcsolódóan a Víziközmű Társulattól átvenni tervezett 133,345 millió Ft mértékű forrás, valamint a felhalmozási célra majdan ténylegesen rendelkezésre álló pénzmaradvány mértékének teljesülésén múlik, ahogyan ezt az alábbi táblázat is szemlélteti.

Figyelembe véve azt, hogy a Társulat a Társberuházói szerződés szerint a pénzeszköz átadást a lakossági hozzájárulások megfizetéséből finanszírozza, javasoljuk, hogy az Önkormányzat képezzen céltartalékot a tervezettnél esetlegesen alacsonyabb szinten teljesülő pénzeszköz átadás esetére, hogy ez a beruházás pénzügyi bonyolítását biztosítsa.

Felhalmozási előirányzatok tervezett felhasználási ütemterve (e Ft)

Felhalmozási bevételek	JANUÁR - OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER	ÖSSZESEN
Szennyvízberuházás 2014-re tervezett támogatás	0	0	1 473 190	1 473 190
Szennyvíz beruházásra visszaigényelhető ÁFA	0	0	449 965	449 965
Szennyvíz beruházáshoz Víziközmű Társulástól véglegesen átvett felhalmozási célú pénzeszköz	0	133 345	0	133 345
ÁROP pályázat	0	16 499	0	16 499
Pénzmaradvány felhalmozási célú igénybevétele	0	0	65 500	65 500
Felhalmozási bevételek összesen	0	149 844	1 988 655	2 138 499
Felhalmozási kiadások	0	21 999	2 116 500	2 138 499
Felhalmozási tartalék	0	0	0	0
Felhalmozási kiadások összesen	0	21 999	2 116 500	2 138 499
FELHALMOZÁSI EGYENLEG	0	127 845	- 127 845	0

Energetikai hatékonyságjavulás, és így a jövőbeni megtakarítások képzése szempontjából üdvözlendő, ugyanakkor várhatóan további likviditási nehézségeket okozó projektként jelentkezik az Önkormányzatnál a Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) konstrukciója – Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva – keretében elnyert pályázat megvalósítása 2014-ben. A „Tiszaalpár középületeinek energetikai fejlesztése” című projekt célja a település három középületének (Polgármesteri Hivatal, Művelődési Ház, Orvosi Rendelő) energetikai fejlesztése, egy várhatóan összességében 70,1 millió Ft-os beruházás keretében, melynek támogatási intenzitása 85%.

A megvalósítás pénzügyi kondícióival az Önkormányzat a 2014. évi költségvetési rendelet elfogadásakor még nem tudott számolni, mivel a támogatási döntés csak 2014. március közepén született meg, az értesítés pedig csak április hónap során érkezett. Függetlenül a beruházás végleges ütemtervétől ez a felhalmozási célú tevékenység a 2014. és 2015. év folyamán további mintegy 10 millió Ft-tal fogja terhelni a költségvetést.

35. 2014. évre tervezett KEOP projekt releváns adatai

KEOP projekt tervezett összköltsége:	70.108.742 Ft
KEOP projekt tervezett önerő igénye:	10.516.311 Ft
KEOP projekt várható kezdése:	2014.07.01.
KEOP projekt várható befejezése:	2015.06.30.

Megítélésünk szerint a folyamatban lévő és a jelen tanulmány készítéséhez kapcsolódóan megismert jövőbeli beruházások pénzügyi és műszaki bonyolítása kockázatot jelent a Nagyközség költségvetési/gazdálkodási és likviditási helyzetére nézve. Mindennek okán javasoljuk, hogy lehetőleg közös professzionális projekt menedzsment csoport kerüljön felállításra a szennyvíz- valamint az energetikai beruházásokkal kapcsolatban. Készüljön a lehető legrészletesebb műszaki- és pénzügyi ütemezés, amely alapján az Önkormányzat teljes idei és jövő évi várható cash-flow folyamatai optimalizálhatóak. Legyen rendszeres (lehetőleg havonta) pénzügyi tárgyú projekt megbeszélés, ahol a Polgármesteri Hivatal Vagyongazdálkodási Csoportja is képviselteti magát és valamennyi beruházási projekt pénzügyi és egyéb folyamatai átbeszélhetők (benyújtandó számlák, támogatás lehívások ütemezése, forrás igény, stb.).

Javasoljuk továbbá annak megfontolását is, hogy a beruházásokhoz kapcsolódóan egy nagyobb összegű (akár 75 millió Ft-os nagyságrendű) megelőlegező és önerő hitel előkészítése is történjen meg, hogy adott esetben igénybe lehessen venni a projektek folyamatos finanszírozásához, és ne kerüljön veszélybe forrás hiány miatt sem a beruházások megvalósítása, sem az önkormányzat működési tevékenységének likviditása.

Különösen az energetikai projekt év közbeni folyamatokat némiképp váratlanul befolyásoló hatását figyelembe véve javasoljuk a jövőben elfogadásra kerülő költségvetések készítésekor – a 2014. évben működési célra betervezethez hasonlóan – célhoz nem rendelt fejlesztési/felhalmozási tartalék képzését, mely lehetővé teszi a váratlan, vagy átmenetileg forráshiányossá váló beruházási elemek zökkenőmentes megvalósítását a költségvetési év folyamán.

A felhalmozási projektek belső finanszírozásának jövőbeni fenntartására jó lehetőség mutatkozik a fentiekben bemutatott adópolitikai változtatások végrehajtásával, ami egyszersmind kiváló alternatíva arra is, hogy az önkormányzat eladósodása elinduljon.

A jövőre tekintve mindenképpen azt javasoljuk továbbá, hogy a beruházási és egyéb jelentős költség kihatással bíró döntések előkészítése során is már az előkészítés folyamatába kerüljön bevonásra a Vagyongazdálkodási Csoport, hogy naprakész információi legyenek a folyamatokról, a tervezett beruházások lefutásáról, időbeli ütemezéséről, mert így biztosítható, hogy az önkormányzat számára optimális forráskombinációt tudjon illeszteni a finanszírozáshoz.

Működési kiadások

A költségvetés, gazdálkodás hatékonyságának javítását célzó intézkedések megfogalmazása érdekében az alábbiakban megvizsgáljuk a dologi és személyi jellegű kiadások szerkezetét intézményi bontásban a 2014. évi költségvetési terv alapján (e Ft):

36. *Működési költségvetési kiadások (eFt)*

MŰKÖDÉSI KIADÁSOK	Önkormányzat	Polgármesteri Hivatal	Óvoda	Könyvtár	Gondozási Központ	ÖSSZESEN
Személyi juttatások	50 596	48 967	66 002	5 285	23 705	194 555
Munkaadókat terhelő járulékok és SZOCHO adó	12 008	12 962	17 615	1 362	6 326	50 273
Dologi kiadások	142 150	12 092	29 195	2 118	43 931	229 486
Ellátottak pénzbeli juttatásai	82 415	0	0	0	0	82 415
ÖSSZESEN	287 169	74 021	112 812	8 765	73 962	556 729

Mint látható a működési kiadások 51,6%-a az Önkormányzathoz, 20,3%-a az Óvodához, 13,3-13,3%-a a Polgármesteri Hivatalhoz és a Gondozási Központhoz, és csupán 1,57%-a köthető a Könyvtárhoz. A működési kiadások közel 44%-át alkotják személyi juttatások és hozzá kapcsolódó járulék-, adó költségek, 41,22%-át dologi költségek.

A személyi juttatások, valamint a kapcsolódó adó- és járulék terhek részletesebb elemzését az intézmények tekintetében a feladat ellátási struktúra elemzése során végezzük el. Az Önkormányzat személyi juttatásainak és kapcsolódó járulékainak jelentős része, több mint 25%-a a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódik, további 26%-os részarányt képvisel a közétkeztetésben foglalkoztatott 9 főhöz kapcsolódó költség, 19,3%-ot pedig a jogalkotás költsége.

A rendelkezésünkre álló információk alapján az Önkormányzat létszám összetétele az alábbiak szerint alakul.

37. *Az Önkormányzat létszámösszetétele*

Munkakörök	Fő
polgármester	1
településgazdálkodási menedzser	1
parkgondozó	2
takarító	2,5
konyhai alkalmazott	9
közfoglalkoztatottak	43
gazdasági ügyintéző	1

Tekintettel arra, hogy a Település kifejezetten a településgazdálkodási feladatok ellátására létrehozta a Településgazdálkodási Kft-t, **javasoljuk a parkgondozó munkakörben foglalkoztatottak áthelyezését a társasághoz, ezáltal feltételezhető munkaidejük hatékonyabb és koordináltabb kihasználása.**

Megvizsgálva a közétkeztetésben előállításra kerülő ételadagok mennyiségét, étkezési típusonkénti összetételét és a felhasználás helyszíneit, és ezeket összehasonlítva a rendelkezésünkre álló benchmark adatokkal azt látjuk, hogy lehetséges még hatékonyságnövelő lépéseket megvalósítani. Ezeket a feladat ellátási struktúra elemzésénél a Településgazdálkodási Kft-t elemző részben fejtjük ki részletesebben, mivel meglátásunk szerint **javasolt volna a feladatvégzés áttelepítése akár a Településgazdálkodási Kft-be, akár önálló közétkeztetési társaságba az alaposabb és hatékonyabb kontroll gyakorlás és koordináltabb munkavégzés érdekében.**

Az Önkormányzat dologi költségei az alábbiak szerint állnak össze a 2014. évi költségvetési tervadatok alapján.

38. *Dologi kiadások tervezett adatai (2014. évi terv; eFt/%)*

DOLOGI KIADÁSOK ÖSSZESEN	142 150	100%
zöldterületek kezelése	2 470	1,74%
közutak üzemeltetése, fenntartása	1 500	1,06%
lakóingatlan bérbeadása, üzemeltetése	343	0,24%
az önkormányzati vagyonnal való gazdálkodással kapcsolatos feladatok	3 058	2,15%
város-, községgazdálkodási szolgáltatás	15 374	10,82%
köztemetők fenntartása és működtetése	603	0,42%
közvilágítás	9 906	6,97%
konyha	62 280	43,81%
folyóirat, időszaki kiadvány kiadása	1 550	1,09%
közművelődés – hagyományos közösségi kulturális értékek gondozása	1 160	0,82%
közművelődés – közösségi és társadalmi részvétel fejlesztése	3 469	2,44%
iskolai intézményi étkeztetés	30 455	21,42%
önkormányzati jogalkotás	3 617	2,54%
család- és nővédelmi egészségügyi gondozás	618	0,43%
ifjúság- és egészségügyi gondozás	309	0,22%
általános épülettakarítás	533	0,37%
növénytermesztés	2 300	1,62%
víztermelés, -kezelés	925	0,65%
házi orvosi ügyeleti ellátás	1 680	1,18%

A dologi költségek vonatkozásában is kiugró részarányt képviselnek a közétkeztetéshez kapcsolódó költségek, összesen a tételcsoport 65,23%-át adva. **A közétkeztetéshez kapcsolódó működési költségek – összesen 109,014 millió Ft – az Önkormányzat teljes működési költségösszegének 17,72%-át adja, ami szakmai álláspontunk alapján önmagában szükségessé teszi a terület kiemelt, lehetőség szerint intézményesen elkülönülő kezelését.**

Tekintettel arra, hogy a rendelkezésünkre álló adatszolgáltatás értelmében az önkormányzat a közüzemi szolgáltatások közül a villany és gáz beszerzést nem tendereztette az elmúlt időszakban, **javasoljuk annak megvalósítását, akár közbeszerzési eljárás formájában, akár energetikus tanácsadó és alkuusz cég bevonásával. Figyelembe véve azt, hogy az Önkormányzatnál és intézményeinél 2014. évben várhatóan 9,6 millió Ft gáz közüzemi költség, és 13,3 millió Ft villany közüzemi költség keletkezik összesen és a rendelkezésünkre álló tapasztalatok alapján tendereztetés útján 9-14%-os éves megtakarítás érhető el, ez egy teljes év viszonylatában összesen 2,6 millió Ft mértékű hatékonyságjavulást eredményezhet Tiszaalpár számára.**

A rendelkezésünkre álló információk alapján a Településen csak részben centralizált a papír-írószer, irodaszer, számítógépes kiegészítő eszközök, takarító- és tisztítószeres beszerzése, és a beszerzés ütemezése ad hoc jellegű. Ennek okán azt javasoljuk, legyen előre ütemezetten és teljes körűen centralizált a nagyobb tételek beszerzése.

Az éves várható igények felmérését követően keret megállapodás típusú közbeszerzési, vagy a releváns értékhatárok el nem érése esetén versenyeztetési eljárást érdemes lebonyolítani a megbízható szállítók körében. A beszerzés menedzselését javasoljuk az Önkormányzatnál – például a településgazdálkodási menedzserhez delegálva – megvalósítani az intézmények tekintetében is. A versenyben nyertes szállítókkal minden önálló intézmény egyenként szerződhet és onnantól önállóan tudja intézni a beszerzés technikai részleteit. A versenyeztetési eljárást a kisebb tételeknél (pl. papír írószer stb.) évente, a nagyobb és bonyolultabb tételek esetében 2-3 évente javasoljuk ismételni. A hasonló centralizációk tapasztalatai azt mutatják, hogy 5-10 % közötti megtakarítást lehet elérni ezzel a megoldással. **Tiszaalpár esetében ez becslésünk szerint, a megközelítőleg 4,6 millió Ft-os 2014. évre tervezett kiadást figyelembe véve 0,3-0,5 millió Ft közötti összeg lehet évente.**

Bár Tiszaalpár köszönhetően az átgondolt és felelős gazdálkodásának nem halmozott fel hitel- és kötvénytartozásokat, így az állami konszolidációban sem vett részt, a jövőbeni fejlesztések megvalósítása okán szükségessé váló hitelfelvételek miatt, és a korábbi kedvező pozíció megőrzése érdekében javasoljuk valamennyi beruházási hitel felvételének előkészítése során – a stabilitási törvényi rendelkezések figyelembevételén túl – az alábbi döntéshozatali mátrix formális levezetését, a döntési folyamatokba történő beillesztését:

39. *Hitel-Visszafizetés mátrix*

Beruházás magvalósítása utáni finanszírozási igény	A hitel visszafizetés forrása		
	BERUHÁZÁS MŰKÖDTETÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ BEVÉTEL	HELYI ADÓBEVÉTEL NÖVEKEDÉS	VAGYONI ELEM ÉRTÉKESÍTÉS
BEVÉTELT GENERÁLÓ	visszafizetési kockázat nincs	visszafizetési kockázat nincs	visszafizetési kockázat nincs
SEMLEGES	visszafizetési kockázat nincs	visszafizetési kockázat egyértelműen nem meghatározható	visszafizetési kockázat egyértelműen nem meghatározható
TÁMOGATÁST IGÉNYLŐ	visszafizetési kockázat egyértelműen nem meghatározható	visszafizetési kockázat van	visszafizetési kockázat van

Amennyiben a konkrét hitel esetében a válaszok alapján a projekt a piros mezőkbe sorolandó úgy a hitel tényleges felvételére – még európai uniós alapokból származó pályázati források esetén is – csak akkor kerülhessen sor, ha a visszafizetés forrásaként több lehetséges forrás is elkülönítésre kerül és az ehhez szükséges döntések a hitel fölvételéről megszülető döntéssel együtt megszületnek.

TISZAALPÁR NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATÁNAK BENCHMARK ELEMZÉSE

A jelen tanulmány elkészítésekor korlátozott számossággal rendelkezésünkre álló önkormányzati gazdálkodási adatokból képzett átlaggal hasonlítottuk össze Tiszaalpár Önkormányzata gazdálkodásának számait.

Az összehasonlítás értékelése során figyelembe kell venni az alábbi tényeket:

- az átlagszám kialakítása korlátozott számú önkormányzat adatának felhasználásával készült;
- az egyes önkormányzatok esetében lehetnek eltérések az adott adat gazdasági tartalma között, ami pontatlanságot okozhat, de nagyságrend tekintetében mindenképpen értékelhetők a mutatók.

40. Benchmark összehasonlító elemzés (eFt)

BENCHMARK – Tiszaalpár Nagyközség	TISZAALPÁR NAGYKÖZSÉG		BENCHMARK ÁTLAG	
	2013.	2014.	2013.	2014.
1 óvodai férőhelyre jutó működési ktg.	857,5	644,6	571,3	631,8
o 1 óvodai férőhelyre jutó dologi ktg.	392,2	166,8	163,7	120,7
o 1 óvodai férőhelyre jutó személyi juttatások+SZOCHO	465,3	477,8	398,2	506,0
1 könyvtár tagra jutó könyvtár működési ktg.	6,9	13,7	41,9	67,3
1 lakosra jutó könyvtár működési ktg.	0,9	1,8	2,8	2,7
1 lakosra jutó közvilágítási ktg.	1,8	2,0	3,4	3,4
1 lakosra jutó művelődési ház működési ktg.	1,4	1,5	3,4	3,4
1 lakosra jutó szociális alapellátások ktg.-e	3,9	4,6	8,4	7,6
1 lakosra jutó polgármesteri hivatali működési ktg.	16,2	15,0	18,3	18,8
KÖLTSÉGVETÉS				
1 lakosra jutó saját bevételek összege (353/2011. (XII.30.) Kr. 2.§ (1) bekezdése alapján; Lakónépesség: 2013.01.01. KSH helységnévtár)	15,9	9,7	36,4	33,6
MÉRLEG				
1 lakosra jutó rövid lejáratú kötelezettség összege	3,6	28,3	18,4	63,0
1 lakosra jutó tárgyi eszköz állomány összege	629,3	584,0	468,0	467,0

Az **óvodai nevelés** adatait figyelembe véve azt láthatjuk, hogy az egy férőhelyre jutó működési költségek 2013-ban még jelentősen – mintegy 50%-al – meghaladták a benchmark átlagot, a 2014. évi adatok szerint már megközelítőleg az átlag értéket fogja produkálni az intézmény.

A 2013. évi kiugró érték leginkább a dologi költségek átlagtól jelentősen magasabb értékére vezethető vissza, a 2014. évi minimálisan magasabb aggregált érték szintén. A 2013. évi kiemelkedően magas dologi költség tömeget az ebben az évben az óvodai intézményhez tartozó közétkeztetési konyhaüzemeltetés okozta.

Az **egy könyvtár tagra jutó működési költség, valamint az egy lakosra jutó könyvtár működési költség** mutatószámai alapján kijelenthető, hogy az intézmény működtetése a benchmark értékek alapján a Településen hatékonynak tűnik, ugyanakkor a feladat ellátási struktúra elemzése során rögzített javaslat alapján szakmai álláspontunk szerint tovább javítható.

A **közülgítés** fenntartására fordított kiadások lakosságszám arányos mutatója alapján megállapítható, hogy a Település jóval a benchmark átlag alatti összeget fordít ezen közszolgáltatásra.

A **művelődési ház működési költségére képzett mutató** a könyvtárhoz hasonlóan hatékony feladatellátást tükröz, a két intézmény javaslatunk szerinti integrálása ezen vélhetően tovább javíthat.

A **szociális alapellátások** egy lakosra jutó költségei tekintetében Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata mind 2013-ban, mind pedig a 2014. évi tervek szerint a benchmark átlag alatt teljesít, így ezen a területen nem látjuk szükségét mélyrehatóbb vizsgálatoknak.

A **Polgármesteri Hivatal** 1 lakosra jutó működési költsége tekintetében a Település átlag alattinak tekinthető, 2013. évi várható adatai és 2014. évi terv adatai rendre jelentősen alulmúlják a benchmark átlagot.

A **saját bevételek** tekintetében a Település mind 2013-ban, mind 2014-ben jelentősen elmarad az átlagtól, ami a benchmark elemzésbe bevont települések viszonylatában a legalacsonyabb értéket is jelenti egyben. **Az összehasonlító elemzés rámutat arra, hogy az átlag alatti érték a helyi adók mértékének alacsony szintjére vezethető vissza, melyre hivatkozással javasoljuk a jelen dokumentációban javasolt adópolitikai intézkedések foganatosítását.**

Az egy lakosra jutó **rövid lejáratú kötelezettségek** vonatkozásában Tiszaalpár 2013-ban és 2014-ben is jelentősen a benchmark átlag alatt teljesít, ami elsősorban következetes, hitelfinanszírozás nélküli működésének köszönhető.

A **tárgyi eszközök** állományi értéke viszonylatában a Településen a vizsgált időszakban benchmark átlag feletti értékeket konstatálhatunk.

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet

A tanulmány elkészítése során felhasznált főbb dokumentumok, információk

1. 2011. évi CLXXXIX. törvény, Magyarország helyi önkormányzatairól
2. 1997. évi CLIV. törvény, az egészségügyről
3. 1990. évi C. törvény, a helyi adókról
4. 2013. évi CCXXX. törvény, Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről
5. 1993. évi III. törvény, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
6. 1997. évi XXXI. törvény, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
7. 2011. évi CXCV. törvény, a nemzeti köznevelésről
8. Helységnévtár KSH, 2013.01.01.
9. MAGYARY ZOLTÁN KÖZIGAZGATÁS-FEJLESZTÉSI PROGRAM Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium 2012
10. Az önkormányzati ellenőrzések tapasztalatai különös tekintettel a pénzügyi kockázatok és a belső kontrollok összefüggéseire - Állami Számvevőszék, 2012.
11. <http://ado.hu/rovatok/ado/helyi-adok-2014-hol-mennyit-kell-fizetni>
12. A 2013. évi önkormányzati költségvetési finanszírozás – Belügyminisztérium, 2013.
13. A helyi önkormányzatok 2013. évi feladatai és finanszírozási rendszere, Nemzetgazdasági minisztérium, 2013.
14. Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata 2012. évi zárszámadás
15. Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata 2013. évi MÁK beszámoló
16. Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata 2014. évi költségvetése
17. Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének 8/1993. (XII.15.) számú rendelete az idegenforgalmi adóról
18. Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének 11/1999. (XII. 01.) számú rendelet a helyi iparűzési adóról
19. Tiszaalpári Településgazdálkodási Kft. 2011. éves beszámoló
20. Tiszaalpári Településgazdálkodási Kft. 2012. éves beszámoló
21. Tiszaalpári Településgazdálkodási Kft. 2013. évi üzleti terv
22. Tiszaalpári Településgazdálkodási Kft. 2013. évi előzetes beszámoló
23. Kiskunfélegyházi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás 2012. évi beszámoló
24. Kiskunfélegyházi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás 2013. évi költségvetés

25. Kiskunfélegyházi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás 2014. évi költségvetés
26. Kiskunfélegyházi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás társulási megállapodása
27. Szociális és Gyermekjóléti Társulás 2013. évi költségvetés
28. Szociális és Gyermekjóléti Társulás 2014. évi költségvetés
29. Szociális és Gyermekjóléti Társulás társulási megállapodás
30. Tiszaalpári Víziközmű-Társulat Szervezeti és Működési Szabályzat
31. Tiszaalpári Víziközmű-Társulat társberuházói szerződés
32. Tiszaalpári Víziközmű-Társulat alapszabály
33. Alapító Okiratok:
 - Tündérrózsa Napközi Otthonos Óvoda
 - Gondozási Központ
 - Pejtsik Béla Könyvtár
 - Polgármesteri Hivatal
34. Társasági Szerződés – Tiszaalpári Településgazdálkodási Kft.
35. Önkormányzati adatszolgáltatás a helyi adókról
36. Önkormányzati adatszolgáltatás a foglalkoztatottakról
37. Személyes interjúk: Dr. Vancsura István polgármester, Borvák Erzsébet igazgatási csoportvezető, Herczegné Bálint Katalin vagyongazdálkodási csoportvezető, Bodor Ádám ügyvezető (Tiszaalpári Településgazdálkodási Kft.), 2014.04.24.